

TARTU ÜLIKOO
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPPEKESKKONNAS“

Uljana Suštšik
PROJEKTÕPPE KASUTAMINE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS

Bakalaurusetöö
Juhendaja Nelly Randver MA

NARVA 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autori tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Uljana Suštšik

05.05.1992

(sünnikuupäev: _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

“PROJEKTÕPE KASUTAMINE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS”

mille juhendaja on Nelly Randver

(juhendaja nimi)

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE LÄHENEMINE KEELEKÜMBLUSELE	7
1.1 Keelekümbluse ajalugu ja teooria	7
1.2 Keelekümbluse mudelid	9
1.3 Keelekümbluse põhimõtted	11
1.4 Lapse keeleline areng keelekümbuskeeles	15
2. PROJEKTÕPE ALUSHARIDUSES	17
2.1 Projektõpe lähtekohad	17
2.2 Projektõpe keelekümbuses	18
2.3 Projektõpe kogemused keelekümbuses	19
3. PROJEKT „LINNUD ON MEIE SÕBRAD“ 5-6 AASTASTE LASTE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS	21
3.1 Kohtla-Järve Tuhkatriinu lasteaed	21
3.2 Uurimistöö metoodika ja ülesanded	21
3.3 Projekti iseloomustus	22
3.4 Projekti temaatiline planeering	22
3.5 Projekti tegevuste analüüs	26
3.6 Keelelise arengu tulemused	29
3.6.1 Laste keeleline areng projekti alguses	29
3.6.2 Laste keelelise arengu võrdlemine projekti sisust lähtuvalt	30
3.6.3 Laste keeleline areng projekti lõpus	33
3.6.4 Lastevanemate küsitluse tulemused	34
4. KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	38
KIRJANDUS	39
LISAD	42

SISSEJUHATUS

Euroopas kogub populaarsust varajane mitmekeelsus. Seega on antud lõputöö teema aktuaalne. Vene õppekeele lasteasutused peavad tagama lastele eesti keele õppe neljandast eluaastast. Selleks on lasteaedades keelekümblusprogrammid. (Keelekümbluskeskus 2017).

Eestis rakendatakse keelekümblust juba üle 15 aastat ja maailmas veelgi kauem. Seda loetakse efektiivsemaks teise keele õppe meetodiks tänapäeval. Keelekeskkonnas viibimine ja selles aktiivne osalemine on kõige parem viis keele omandamiseks. Praegusel ajal on Eestis liitunud keelekümblusega 63 lasteaeda (Keelekümbluskeskus 2017).

Kaasaegses hariduses asendatakse traditsioonilised õpetamis- ja kasvatusmeetodid uute, uuenduslike tehnoloogiatega ja meetoditega. (Voronina 2012). Üks perspektiivsetest meetoditest on projektõpe, mille populaarsus üha kasvab.

Projektõpe tähendab kogemusliku õpet. Kõike, mida laps õpib, peab ta saama katsuda ja ise teha. Praktiline teadmine on sama palju väärt kui teoreetiline. 21. sajandi lapsed peavad oskama hästi probleeme lahendada, olema loovad, otsustus- ja analüüsivõimelised (Kaur 2014).

Õpitegevust tuleb lõimida ning viia kooskõlla väljaspool lasteasutust toimiva õppimisega sest inimene areneb süsteemse tervikuna. Tuleb arvestada individuaalsust ja kollektiivse arengu ühtsust. (Liimets 2001). Lõimimine on keelekümbluse ja projektõpe puhul väga oluline. Lõimimine aitab lastel arendada eluks vajalikke oskusi, austust enda ja teiste vastu ning väljendusoskust (Ross, Õun, Tuul 2014).

Töö **eesmärgiks** on uurida osalise keelekümblsruhmas laste keelearengut enne ja pärast projektõpe läbiviimist.

Töö **ülesanded** on:

- Anda ülevaade keelekümblusest ja projektõppest teaduslike kirjanduse põhjal.
- Viia läbi projekt „Linnud on meie sõbrad“ keelekümblsruhmas ja analüüsida tulemusi.

Uuringu ülesanneteks on:

1. võrdlema kahte 5-6 aastaste laste keelekümbelusrühma keelearengut, keelearengu tabelite abil;
2. välja selgitada laste keelekasutust väljaspool lasteaeda, lastevanemate küsitluse abil;
3. välja selgitada laste teadmised lindudest pärast projektõpet.

Andmete kogumise meetoditeks on mõlema rühma laste keelearengu hindamise tabelite võrdlemine ning lastevanemate küsitluse tulemuste analüüs. Andmete analüüsimiseks on kasutatud kvantitatiivset analüüsi.

Uuringu tulemused on fikseeritud diagrammidena, mis näitavad laste kõnearengut alguses ja lõpus ning teadmisi projekti lõpus.

Töö **põhiküsimus** on kas projektõpe on efektiivne meetod keele õppimisel?

Käesoleva töö põhimõisted on: **keelekümbelus ja projektõpe alushariduses**. Neid mõisteid tutvustab autor eraldi peatükkidena.

Esimeses peatükis antakse ülevaade keelekümbelusest, selle ajaloost ning mudelitest. Millist rolli mängib õpetaja keelekümbeluses ja kuidas toimub õppe- ja kasvatustöö keelekümbelusrühmas ning kuidas toimub teise keele areng keelekümbeluskeeles. Töö autor uuris Toivo Niiberg, Ülle Rannut ja Hedi Minlibajeva töid. Need autorid on tunnustatud kakskeelsuse ja keelekümbeluse spetsialistid.

Teises peatükis räägitakse projektõppest, selle lähtekohtadest. Samas antakse ülevaade projektõppest keelekümbelusrühmade puhul ning räägitakse juba töötanud Eestis keelekümbelusrühmade projektidest.

Kolmandas peatükis tutvustab autor 5-6 aastaste laste keelekümbelusrühmas läbiviidud projekti „Linnud on meie sõbrad“, selle projekti eesmärgi ja tulemusi keelearengu suhtes. Kolmandas peatükis on ka lastevanemate küsitluse analüüsi tulemused ja laste keelelise arengu võrdlemine projekti sisult lähtuvalt.

Antud töö lõpeb kokkuvõttega töö eesmärgi seisukohast lähtuvalt.

1. TEOREETILINE LÄHENEMINE KEELEKÜMBLUSELE

1.1 Keelekümblyse ajalugu ja teooriad

Teise keele kümblysprogrammid võeti algselt kasutusele 1965.aastal Kanadas, Montrealis. Leiti, et kahe keele paralleelne omandamine tagab lastele paremad võimalused tulevikuks (Björklund & Mard-Miettinen 2015). See oli üleüldse esimene programm, milles rõhutati teise keele kui aine sisu edasiandmise vahendi tähtsust (Geneese 2005).

Eesmärgiks oli luua inglise keelt kõnelevaile õpilastele võimalus omandada prantsuse keel. Kanadas on keelekümblysklassid laialt levinud ja end õigustanud. Praeguseks õpib neis klassides ligi 300 000 õpilast. Toetudes Kanada kogemustele, on seda metoodikat rakendatud mitmetes riikides, sealhulgas Soomes, Jaapanis, Austraalias, Hispaanias ja Ameerika Ühendriikides (Keelekümbly 2016).

Keelekümblyprogramm oli esmalt erinev, näiteks Californias kasutati ühe-kahe aasta jooksul inglise keele kümblyst inglise keeles mitte kõnelevatele sisserrandajatele, et nad saaksid minna õppima ingliskeelsetesse koolidesse (Rannut 2004: 30). Kataloonias ja Baski autonoomses piirkonnas oli keelekümblyprogrammil vähemuskeele staatuse tõstmise eesmärk (Johnson, Swain 1997).

Soomes on 1987. aastast alates rakendatud Kanada eeskujule toetuvat varast täielikku keelekümblyst. Ühtekokku osaleb Soomes varases täielikus keelekümblyses ligikaudu 3000 last. Soomes on kümblyõppe eesmärgiks funktsionaalne mitmekeelsus. Ülle Rannut (2003: 299-300) kirjutab, et Soomes on keelekümblyse eesmärgiks riigikeele staatuse tõstmine. Vastupidiselt Kanadale vajavad Soome lapsed tulevikus lisaks maa ametlikele keeltele tõenäoliselt ka teisi keeli.

Varakult omandatud teine keel on seega heaks hüppelauaks uute võõrkeelte õppimisele. Soome vajaduste jaoks kavandatud keelekümblysmudel püüabki pakkuda lastele võimalust saavutada paljude keelte aktiivne ja mitmekülgne oskus koos eelarvamustevaba suhtumise omandamisega võõrastes keeltesse, kultuuridesse ja inimestesse. Funktsionaalse mitmekeelsuse saavutamise seisukohalt on tähtis ka see, et võõrkeelte õpetamine toimub didaktiliselt samade meetodite abil kui rootsi keele õpetus (Buss ja Lauren 1997, Keelekümbly 2016).

Termin keelekümbly võeti Eestis kasutusele siis, kui sai valmis keeleõpe projekt. Enne seda nimetati keelekümblyst erinevalt: osaline õpetus kahes keeles jne. Sõnavalikut

mõjutasid suures osas inglise keelesed terminid, näiteks *immerse* (immersioon) – sisse kastma, *submerge* (submersioon) – sukelduma (Asser 2001).

Submersioon tähendab õppimist võõras keelekeskkonnas (Ots 2014). Sellisel juhul asendatakse kodukeel (emakeel) kohe teise keelega. Submersiooni mudel aitab hästi õppida dominantkeelt aga oma emakeeles kirjaoskust ei omandata. Tähendab see mudel esindab kakskeelsuse saavutamise seisukohalt nõrka hariduskorralduse vormi (Asser 2001).

Immersioon ehk keelekümbelus tähendab õpilase ümbritsemist sihtkeelega ehk selle keelega mida tahetakse õppida (Rannut 2004: 29). Omandatav keel on selles mudelis nii õpetamis- ja õppimisobjekt kui ka vahend (Elomaa 2000: 39).

Kõige iseloomulikum joon keelekümbelusprogrammis ongi asjaolu, et teises keeles õpetatakse tavalisi üldhariduslikke õppeaineid, nagu matemaatika ja looduslugu. Keelekümbelusõpilastelt oodatakse nendes õppeainetes samu tulemusi kui oma emakeeles õppivatelt lastelt, lisaks omandavad keelekümbelusõpilased teise keele kõnelemisoskuse. Lapsed saavad esimese keele oskuse loomulikul teel ja suhteliselt kergesti kätte, sest ümbritsevatele inimestele on see keel ühtseks ja mõtestavaks suhtlusvahendiks. Keelekümbelusprogrammid üritavad luua koolides samasuguse sotsiaalse keskkonna ja tingimused, mis on esimese keele omandamise puhul tavapärased, nii et inimene tahab õppida teist keelt suhtlemaks paljude teistega mõtestatult ja mõistetavalt (Genesee 2005).

Keelekümbelus on üks lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) õppekorralduse vorme, kus keel on õpetamise vahend, mitte eesmärk. Keel omandatakse just õppijale huvitavate ja jõukohaste teemade kaudu (Minilibajeva 2014). Mõiste *content and language integrated learning* (CLIL) võeti kasutusele 1994. aastal Euroopas. Eestikeelses suhtluses jäädi tavaliselt ingliskeelse lühendi juurde või kasutati levinud kakskeelse õppe või kümbelusõppe mõistet (Mehisto jt 2010, 10-11).

Keelekümbelust ja üldse õppimise protsessi aitavad põhjalikumalt aru saada teaduslikul baasil loodud õpetamisteooriad. Käsitledes keelekümbelust läbi **sotsiaalse õppimise teooria** kõik mis ümbritseb inimest mõjutab teda, ning samas mõjutab inimene ümbritsevat ühiskonda, et laps kasutab oma teadmisi mida ta on juba kusagil näinud (rühmas, oma keelekeskkonnas). Laps jätab uusi käitumisviise meelde igasuguse välise

tasustamiseta. Ja tähelepanuväärne on see, et laps ei kasuta sotsiaalsest keskkonnast õpitud kohe, vaid pärast kui tekib sobiv moment (Teppan 2017).

Keelekümbluses on õpetajal motiveeriv roll. Ta toetab ja rikastab keskkonda ja suunab lapsi iseseisvalt tegutsema. Sellepärast sotsiaal-konstruktivistlik lähenemine õppimisele on domineerivaks aluseks õppemeetodite valikul keelekümblusprogrammis (Kebbinau, Aja 2013). J. Dewey väitis, et õppimine ei ole enam teadmise vastuvõtu protsess, vaid sisemine tõlgendamise protsess. See tähendab, et õpetajal on toetav roll ning õpilane on ise aktiivne (Nage 2005). John Dewey oli veendunud, et õpimotivatsioon rajaneb isiklikul kogemusel ning rõhutas õppe sotsiaalseid ja psühholoogilisi aspekte (Kala 2009).

Keelekümblust saab vaadelda ka läbi **kogemusliku** õppimisekäsitluse - õppimine läbi tegevuse (*learning by doing*). Kasvatuse eesmärgiks on kogemus, mis võib olla nii füüsiline, psüühiline kui ka vaimne. Õpetaja pakub õpilastele elamusi ja kogemusi. Õppijad kogevad tegevust uurides, proovides ja õppides. Kogemuslikku teooria lähtekohaks on isiklik kogemus. Kogemusele liidetakse vaatlus ja arutlemine ning seejärel teadvustamine ja mõtestamine (Pihlakas 2003).

Iga õppimiskäsitlus omab plusse ja probleeme aga peamine on see, et nad aitavadki tänapäeval näha õppimist palju reaalsemana. Igas õppimise teoorias on midagi, mis võib keelekümblust kui keeleõpet rikastada. Keelelist arengut rõhutas Vögtski väites (1982), et laps õpib kultuuri sümbolite keele, kunsti, mängu, laulu ja metafooride abil. Peamine rõhk õppimises on inimestevahelisel suhtlusel ja samuti ühiskonna rolli arengul (Veisson 2009). Seda kõike kasutavad õpetajad keelekümbluses ja kuna kaasaegne haridus rõhutab projektõpet siis on selle kasutamine õppeprotsessis aktuaalne. Projektõpe keelekümbluses võimaldab efektiivsemalt, loovalt ja varieeruvalt õpetada ning pakub rohkem valikuid õppeprotsessi käigus.

1.2 Keelekümbluse mudelid

Keelekümblust rakendatakse Eestis riikliku programmina Haridus- ja Teadusministeeriumi rahastamisel ja toetusel. Keelekümbluse erisuste rakendamisevõimalus on sätestatud koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riiklikes õppekavades. Eestis on keelekümblusprogrammiga võimalik liituda kolmel tasandil:

1. Varane keelekümblus (*early immersion*). Sellega alustatakse kas lasteaias või esimeses klassis koolis ning see jaguneb veel kaheks mudeliks:

1.1. Varases täieliku keelekümblusprogrammi (*total early immersion*) puhul toimub kogu õpetus teises keeles. Töö algab 1-2 aastat enne kooli ja kestab põhikooli lõpuni. Esimese keele õpetamine algab keeletundides vastavalt õppekavale (Geneese 2005).

Kõige olulisem eripära muude kakskeelse õpetuse mudelitega võrreldes on see, et alguses toimub kogu õpetöö teatud aja jooksul ainult sihtkeeles. Varane täielik keelekümblus on kõige edukam ja laialt levinud keelekümbluse vorm, sest see on kõige radikaalsem teise keele omandamise viis. (Vare 1998) Selles vanuses on laps keelele vastuvõtlikum ning tal on võimalik teine keel aktsendivabalt selgeks saada. (Belova jt, 2005)

1.2. Varase osalise keelekümblusprogrammi (*partial early immersion*) korral toimub umbes pool õppetööst teises keeles ja pool esimeses keeles. Hiljem ühiskonna domineeriva keele osa suureneb. (Baker 2000: 131) Õpetajad ei tõlgi mitte kunagi teises keeles esitatud informatsiooni esimesse keelde, et aidata lastel paremini aru saada. (Geneese 2005)

2. Keskmine keelekümblus. Sellega alustatakse alates lasteaiast kuni neljanda-viienda klassini ning lapsed saavad haridust esimeses keeles. Sellel perioodil teises keeles õppimine toimub 30 – 60 minutit otsesest õpetusest päevas. Õppeaineid hakatakse teises keeles õpetama alles algkooli keskmistes klassides, tavaliselt neljandas klassis. Neljandast kuuenda klassini toimub keskmiselt pool õppetööst teises keeles ja pool esimeses keeles. (Geneese 2005)

3. Hiline keelekümblus (*late immersion*). Selle keelekümblusprogrammiga algavad tavaliselt keskkooli esimesel aastal (Keelekümbluskeskus 2017). Ettevalmistus keelekümbluseks on vajalik selleks, et harjutada õpilasi ja parandada nende keeleoskust, et see võimaldaks neil rahuldavalt kõiki aineid õppida (Vare 1998). Õpilastel on selleks ajaks mõningane teises keeles õppimise kogemus. Eelnev kokkupuude teise keelega aitab õpilast keskkoolis edukalt üle minna selles keeles õppimisele. Kogu õppetöö toimub üks või kaks aastat teises keeles, välja arvatud esimese keele õigekirja- ja kirjandustunnid. Järgmistes klassides õpetatakse teises keeles valikulisi aineid (Geneese 2005).

4. Kahesuunaline keelekümblus. See keelekümblusprogramm on mõeldud selleks, et pakkuda eesti kodukeelega lastele samasuguseid võimalusi teise keele õppimiseks. Kahesuunaline keelekümblus toimub rühmas, kus on võrdselt eesti ja vene kodukeelega lapsi. Pool päeva käib õppe- ja mängutegevus vene keeles ja pool päeva eesti keeles. Iga päev kindlaks määratud ajal tegelevad mõlemad

õpetajad lastega korraga. Nii saavad lapsed harjutada mõlemas keeles rääkimist ja ühelt keelelt teisele ümberlülitumist. (Keelekümbluskeskus 2017).

Kõik teadusuuringud kinnitavad, et õppimine ei vähenda aineteadmisi, pigem on keelekümbluslaste keskmised tulemused kõrgemad kui tavaklasside lastel. Praeguseks ajaks Eesti keelekümblusprogramm on jõudnud tähtsamate tulemusteni. Neid tulemusi saab võrrelda Kanada ja Soome samalaadsete programmide tulemustega.

Mõned tulemused (Keelekümblus aastaraamat 2010):

1. Keelekümblusrühmade ja klasside jaoks on välja töötatud õppevara. 95 nimetust suure formaadi lasteraamatuid, 16 suure formaadi ja suure kirjaga pildiraamatut lasteaedadele, on valminud interaktiivsete mängude ja harjutuste komplekt ning õpetajate koostatud keelemängude kogumik.
2. Programmiga liitunud haridusasutuste pedagooge toetatakse koolituste ja nõustamisega. Koolitusmaterjalid on korrastatud ja kättesaadavad.
3. Programmis olevaid lapsi kontrollitakse ja lapsevanemaid küsitletakse nii lasteaedades kui ka koolides sihipäraselt, uurimismetoodika on rahvusvaheliselt tunnustatud.
4. Kohalikud omavalitsused toetavad programmi igakülselt.

Eesti keele kümblusprogramm vene keelt kõnelevatele lastele sarnaneb oma eesmärkide poolest nii Kanada prantsuse keele kui ka teiste keelte kümblusprogrammidega, mille sihiks on integreerida vähemuskeele rääkijad enamuskeelsesse ühiskonda (Genesee 2005).

Teise keele arendamiseks kasutatakse keelekümbluses erinevaid kommunikatiivsele keeleõppele omaseid ülesandeid: rollimänge, simulatsioone, suhtlussituatsioone jm. Muidugi tähtis on arendada õpilastes võimet saavutada keele abil suhtluseesmärgid. Selleks peab valima õigeid, ja endale, kui õpetajale, sobivaid õppematerjale. Tänapäevased IT-vahendid on heaks õppevaraks noorematele õpetajatele ning huvi pakutavaks võtteks lastele.

1.3 Keelekümbluse põhimõtted

Eesti keelekümblusprogrammi tegevusi alustati 1998. aastal, keelekümblusklasse on avatud alates 2000. aastast. Selle programmi on võimalik ära tunda paljudes sätetes, nagu ainete (lasteaias valdkondade) lõimimine, toimetuleku sihipärane toetamine, eri

õpistiilide arvestamine, kujundav hindamine jm. (Koolieelse Lasteautuse Riiklik õppekava 2008).

Laps omandab keelt läbi „keha ja keele vestluse“, sest esmalt väikelaps reageerib vanema kõnele füüsiliselt. Näiteks pöörab pead, vaatab, naeratab või haarab asju, jookseb vms. Tähendab laps veel ei räägi aga tema tajus toimuvad protsessid, mis aitavad aru saada kuidas keel toimib (Asher 2002). Ühesõnaga laps omandab keelelisi struktuure märkamatu.

Esimese keelekümbluse tunni mõte ei ole õpetada selgeks kümme sõna, vaid vabastada õppijad hirmust ja luua kontakt. Selleks, et aidata lapsel kumbluskeelt omandada tuleb järgida olulisi keelekumblusprogrammi põhimõtteid:

- Üks inimene, üks keel

Lapse keeleõppe tulemuslikkus oleneb suuresti sellest, millist keelelist eeskujut annavad teda ümbritsevad täiskasvanud. Tähendab, et õpetaja on lapsele keeleliseks eeskujuks. Õpetaja peab olema kannatlik ja mitte tõlkima kohe juttu emakeelde. Siin on oluline, et õpetaja lähenemine õppimisele oleks loomulik ja lastes arusaamisstrateegiaid arendav (Minilibajeva 2014).

Kumblusõpetaja kasutab õpilastega suheldes kõigis olukordades ainult teist keelt. Õpilase teise keele kasutus kergemini muutub automaatseks, tekib seos keele ja isiku ning olukorra vahel (Vare 2004: 119). Tõlkimine raiskab väärtuslikku kõneharjutamise aega ning võtab lapselt ära tahtmise ise hakkama saada, pingutada, taibata (Kärtner jt 2005).

Tähtis on ka see, et õpetaja kõne ja viipekeel toimiksid koos. Kui laps sõnast või kõnest aru ei saa siis on tal võimalus miimika või žestide abil öeldust ikkagi aru saada (Heikkinen 1995). Õpetajale abiks tulevad ka visuaalsed õppevahendid aga kehtib ka põhimõte – esmalt keel, siis pilt. Arusaamise hõlbustamiseks kasutatakse ka asendamist. Arusaamatud sõnad asendatakse sünonüümidega, mis vastavad laste keeleoskuse tasemele. Lapsega koos tegevuse läbitegemine on veel üks töötav arusaamise toetav tegevus (Minilibajeva 2014).

- Turvaline keelekeskkond.

Selleks, et keel areneks õigesti on vajalik, et laps saaks keelt kuulma ja kasutama võimalikult erinevates kontekstides. Teise keele efektiivseks omandamiseks on vaja

loomuliku keelekeskkonda, kus keel on vahend, mitte eesmärk ning keel omandatakse erinevates kontekstides teise keele kui emakeele kõnelejadega suheldes (Krashen 1981).

Keelekümbluses on väga oluline turvalise keskkonna loomine. Laps peab tundma ennast mugavalt ja turvaliselt teist keelt õppides (Minilibajeva 2014). Õpetaja peaks alati olema kättesaadav lastele, kui küsitakse nõu või palutakse abi. Tähtis on õpilase enda algatusvõime ja aktiivsus. (Heikkinen 1995)

Turvalise keskkonna loomisele aitavad päevast päeva korduvad tegevused ehk rutiintegevused. Siia kuuluvad hommikuringid, söömine ja riietumine. Turvalise keskkonna loomisele aitavad ka „rääkivad seinad“. Keelekümblusrühmades on kõikjal pildid ja sõnasildid. Metoodika põhineb arusaamal, et edukas keeleõpe peab järgima kogu keelearengu loomuliku edenemist. Atmosfäär rühmas või klassis peab olema selline, et see julgustaks lapsi võtma riske ja eksperimenteerima erinevate oskuste ning võtetega. Kasutatavad materjalid on koos lastega seintele pandud, vahel ka koos valmistatud (Minilibajeva 2009: 87-88).

- Huvitav ja mänguline keeleõpe.

On arusaadav, et tõelistest muljetest ja kujutlustest sõltuvad kõik lapse teadmised. Laps otsib elamusi, et erutada tundeid. Seega lapse elus peab olema rohkelt elamuslikku ja erutavat, sest kui ta on tugevasti seotud tegevusega, ta tunnetab vastutust selle eest. Tegevuses tekib mõistmine ning tavaliselt just mängulise tegutsemise kaudu jõuab laps arusaamiseni (Tasane 2009).

Keelekümbluses keelt ei sunnita, vaid innustatakse rääkima. Esialgu hakkab laps arendama keelelist arusaamist ja koguma teadmisi, kuidas sihtkeel toimib. Loomulik on see, et laps ei hakka kohe sihtkeeles rääkima, vaid räägib oma emakeeles. Õpetaja on lastele keeleline eeskuju – räägib selgelt, kasutab normaalset kõnekeelt sobivas tempos. Samas kui inimene mõjub meeldivana, siis seda meeldivam on õppida tema räägitavat keelt. Keeleõpe peab olema emotsionaalne ning mänguline tegevus. Mänge ja mängulisi tegevusi tuleb rakendada laste huvidest lähtuvalt. Mängude ajal õppimine toimub märkamatuks ja õpetaja saab ühismängudest tagasisidet lapse keeleoskuse kohta. Mänge valitakse vastavalt püstitatud eesmärgile: laiendada ja kinnistada sõnavara, aktiveerida keelekasutust, lõhkuda holofraase ja treenida veaohtrike vorme või täpsustada sõnade tähendust (Minilibajeva 2014).

- Grammatikat eraldi ei õpetata.

Keelekümbluses on keele kasutamaõppimises oluline sõnumi sisu, mitte vorm. Keelt omandatakse ja õpitakse loovalt ja pingevabalt. Emakeelt ja sihtkeelt ei võrrelda omavahel ning keelenähtusi ei analüüsita. Keele omandamine koolieelses eas nõuab lõpmatult kordamist. (Kärtner jt 2005)

Grammatika on ainult tõhusa keelekommunikatsiooni vahend. Algul laps ei teadvusta, et fraas koosneb mitmest sõnast, vaid õpib väljendi ära tervikuna. Sõnavara täiustades hakkab laps alles fraasides sõnu eristama. (Minilibajeva 2014). Laps õpib keelt õpetaja ütlusi korrates ning tähenduse saab laps tegevusest. Laps omandab õiged grammatilised vormid täiskasvanute keelelise eeskuju toel järk-järgult. (Kärtner jt 2005)

Tähelepanuväärne on see, et lapsi ei parandata, vaid parafraseeritakse lause ümber. Õpetaja peab pidevalt tunnetama, millised lapsed said temast aru, millised aga vajavad individuaalset lähenemist. Õpetajal on võimalik rakendada õppetöös palju, mis aitaksid õigeid grammatilisi struktuure märkamatu kinnistada. (Minilibajeva 2014) Õpetaja selgitab välja tüüpilised vead laste kõnet jälgides ja siis kasutab veaohutikke keelendeid võimalikult sageli, neid selgelt hääldades. (Kärtner jt 2005)

- Kontekstist lähtumine ja integreeritus.

Keeleõpe peab olema tugevalt seotud kontekstiga. Konteksti kaudu avaneb lapsele õpitava sõna tähendusväli ning seos teiste sõnadega. Oluline on oskus mõista lause või jutu sisu, mitte kõigi sõnade tähenduste teadmine. Kuna keelekümbluses on oluline keel siis integreeritus tagab efektiivsema keeleõppe ja samuti võimaldab erinevate osaoskuste integreerimine paremate tulemuste saavutamise kõigis ainevaldkondades. Erinevate teemade juures loetakse lastega koos piltide all olevaid lauseid, korratakse teemaga seotud olulisemad momendid ja nii tekib lapsel terviklik maailmapilt ja arendatakse ka lugemist-kirjutamist. (Minilibajeva 2014)

Laulmine, muinasjuttude kuulamine, pantomiim, tähtpäevade tähistamine ja muud tegevused aitavad lastel rääkida (Kärtner jt 2005). Teise keele omandamine integreeritult võimaldab arendada last tervikuna ning keele omandamine on osa lapse kognitiivsest ja sotsiaalsest arengust. (Rannut 2012)

- Koostöö lastevanematega.

Lapse kasvatus on lapse kasvamine koos talle lähedal olevate täiskasvanutega (Almann 2009). Koostöös on oluline lapsevanema huvi lapse arengu ja edusammude vastu. See mida saab õpetaja vanemalt aitab tal leida sobivamat suhtlusviisi lapsega, valida õigeid õppe- ja kasvatusmeetodeid ja arvestada lapse eripära. Õpetaja ja lapsevanemate vahel peab valitsema usaldus, üksteisemõistmine, heasoovlikkus ja lugupidamine. Kõik see annab positiivset koostööd ning siis lapsevanemate osalus lasteasutuse tegevuses ja soov toetada lapse eakohast arengut kasvab (Õun, Suur 2009).

Lastevanemate roll keeleõppimisel on oluline. Kui lapsevanem näitab üles enda positiivset suhtumist õpitavasse keelde, usub lapse võimetusse ja julgustab last siis kogub laps enesekindlust igapäevastes olukordades. Selleks on soovitatav külastada koos lastega kohti, kus oleks võimalik eakaaslastega sihtkeeles kõneleda. Seega kaasata lapsevanemaid kultuurieluga tutvuma (Kebbinau, Aja 2013). Tähtis on ka see, et lapsevanem ei võrdleks last teiste lastega, vaid arvestaks lapse individuaalsust. Samas peab lapsevanem toetama lapse emakeele arengut, eriti täielikus keelekümbluses (Minilibajeva 2014).

Kasutades kõiki neid põhimõtteid keelekümbluses saab oma tööd teha huvitavamaks, teistele arusaadavamaks ning muidugi ka loovaks. Keelekümblus on koostööne õpe. Selline õpe hoiab kokku nii õpetaja kui ka õpilase aega, näiteks ühises teemaprojekti on saavutatavad ja hinnatavad õpitulemused mitmes aines, keeles ja õpioskustes samaaegselt (Kebbinau, Aja 2013).

1.4 Lapse keeleline areng keelekümbluskeeles

Kui laps saab kolmeaastaseks, tal suureneb oskus kasutada ise keskkonnas pakutavaid võimalusi ja oluline on see, et last ümbritsev keskkond seda igati toetaks (Niiberg 2007). Pärast kolmandat eluaastat on laps oma emakeeles omandanud põhilised reeglid, mis aitavad tal teist keelt õppida. Kui laps läheb keskkonda, kus räägitakse teist keelt siis keelest ta hakkab aru saama tavaliselt kolme kuu pärast. Vabalt teises keeles suhtlema hakkab laps umbes kahe aasta pärast. Et jõuda eakaaslastega võrdse tasemeni ehk mõtlemiskeelde võtab aga 5 – 7 aastat. (Rannut 2003: 13).

Teise keele õppimisel läbib laps kindlaid perioode ehk keelearengufaase.

- **Teise keele arengu I faas – vaikiv periood**

See periood aitab omandada õigeid keelestruktuure ja hääldust. Laps saab keelest aru, aga ei suhtle. Selle jooksul lapsed lihtsalt kuulavad, püüavad aru saada ja

jätavad meelde. Laps kasutab mitteverbaalseid vahendeid – kehakeele vestlus (osutab sõrmega, kasutab žeste, noogutab). Mõned lapsed kordavad järele sõnu või sosistavad. Vaikiv periood kestab kuni seitse kuud, erandjuhtudel kuni aastani.

- **Kõnearengu II faas – keele tootmine (varane kõnetekke faas)**

Selles faasis lapsed hakkavad teise keele kõnelejatega sotsiaalselt suhtlema, kasutama üksikuid fraase ja sõnu teises keeles. Suhtlemine õpetajaga ja teiste lastega toimub etapiti. Laps kasutab holofraase (holistiline faas) ja segakeelt (koodivahetus). Holofraasid on rutiinsed kõnesegmendid, fraasid mida õpitakse ühtse tervikuna (näiteks: Päike paistab! Lähme õue!). Lausel on lapse jaoks mingi tähendus, kuigi üksikuid sõnu ei eralda. Holofraaside kasutamisel ei mõtle laps grammatika ega keele struktuuri peale. Segakeel tähendab seda, et laps veel sihtkeeles ei räägi aga tema kõnesse tulevad üksikud sõnad. Laps kasutab sihtkeelt ja emakeelt segamini. Ühes lauses võib esineda mõlemat keelt.

- **Kõnearengu III faas – produktiivse keeleoskuse areng**

Selles faasis hakkab laps juba loovalt kasutama keelt. Ta ei korda täiskasvanu järgi vaid püstitab kuuldu põhjal keelehüpoteesi. Laps hakkab kasutama korrektset sõnavara, grammatikat ja hääldust, konstrueerib tähendused ja reeglid teises keeles emakeele eeskujul. III kõnearengu faas kestab umbes üks aasta.

- **IV ja V kõnearengufaas**

IV faasini jõuavad lapsed kooliminekuks. IV faas ehk kesktase faas kestab umbes ühe aasta. Selles faasis lapsed hakkavad kasutama keerukama konstruktsiooniga liitlauseid ja moodustama jutustusi, oskavad küsimustele vastates põhjendada, selgitada ja kirjeldada. V faas on kõneladususe faas ja selles faasis lapsed ilma probleemideta võtavad osa sihtkeeles toimuvast õppetööst oma vanuseastmes. Nad kasutavad sõnavara ja grammatikat nagu emakeelekõnelejad. (Minlibajeva, Meltsas 2017), (Rannut 2003: 11-12)

Kokkuvõtteks võib öelda, et keele õppimine on pikk protsess (umbes 12 aastat). Selleks, et laps neid kõnearengufaase edukalt läbiks peab õpetaja teda igakülgsest toetama. Järelikult laps vajab keelelist eeskujut, temaga peab palju rääkima. Samas kõne normaalseks arenguks on vaja, et lapse kehaline ja vaimne areng oleks eale vastav, et meelegaorganid (kuulmine, nägemine, kinesteetiline) oleksid õigesti arenenud ja, et oleks korras tsentraalne ja perifeerne kõneaparaat. (Leiwo 1993). Keelekümblus on selleks efektiivne meetod.

2. PROJEKTÕPE ALUSHARIDUSES

2.1 Projektõpe lähtekohad

Projektõpe on õpimeetod, milles laps on peamine tegija ning õpetaja on tema suunaja. Projektõpe meetod sai alguse 20.sajandi teisest poolest, Ameerikast, ning põhineb John Dewey pragmaatilisel teoorial. Dewey tõi välja õpilase juhitud tegutsemise kaudu õppimist. Selle kasvatusfilosoofia aluseks on seisukoht, et õppimisprotsessis on olulised õppija enda kogemused. Need kogemused ja oskused aga peavad moodustama ühtse terviku. (Pahomova 2005) Alfred Koort (1935) tutvustades Dewey vaateid on väitnud, et selline meetod kasvatab õpilases vastutustunnet oma toimingute ja mõtlemise osas, ühiskondliku käitumist, julgust ja teisi kõlbelisi voorusi. (Koort 1935)

Projektõpet eristab traditsioonilisest õppimisest see, et tegevuses on kesksel kohal laps kui uute teadmiste avastaja ja looja. Traditsioonilises õppes on õpetaja, kui teadmiste vahendaja. (Aluoja 2011). Projektõppe eesmärk on mingi teema uurimine sügavuti. Projektõpe keskendub konkreetse teemaderingi sügavuti omandamisele seostatuna reaalse igapäevaelu kontekstiga. (Laanpere, Pata 2016). Tähendab õppimine toimub läbi kogemise. Mõtlemist, arusaamu ja tundeelu kujundavad arutelud, mis kogemisele järgnevad. Lapses areneb omapärane viis õppida. (Puidet 2013).

Elulise, tõelise ja aktuaalse teema käsitlemine iseloomustab projektõpet. Projektõppes toimub teadmiste avastamine protsessis, mitte õppekavas loetletud teadmiste omandamine. (Pukk, Alunurm 2014). Projekt koosneb paljudest erinevatest etappidest – projekti koostamine, planeerimine, teostamine ning esitamine (Salumaa, Talvik 2004).

Eestis peetakse projektõppe teerajajaks Johannese Käisi. Tema kirjutised rõhutavad praktilise õppimise tähtsust töö kaudu ning said nimetuseks töökooliideed. (Severin, Noppel, Õunap, Must 2014). Töökooli põhimõtte all peab Käis silmas igasugust tegevust, mis paneb liikuma kõiki laste meeli: käsi, jalgu, keelt ja meelt (lugemine, papilõikamine, lillede istutamine jne) ning oluline on see, et nende tegevuste eesmärk oleks õppetegevus. (Mičule, Pedak, Reilson, Tõniste, Allikmäe, Veber, 2009: 7-8). Projektõpe ehk teemaõpetus tuginebki Johannes Käisi üldõpetuse põhimõttele.

Üldõpetuse alus on lapsest lähtumine. Lapsest lähtumisest on rääkinud Itaalia professor Loris Malaguzzi (1920-1994) ja tema on Reggio Emilia pedagoogika looja. Selle pedagoogika juures on oluline kogemuslik õppimine, lapsest lähtumine ja projektitöö (Teijonsalo 1999). Kõik need meetodid Reggio Emilia pedagoogikas, kus luuakse

lapsele võimalused ise teha, avastada ja õppida (aktiivõpe, õuesõpe, avastusõpe, projektitöö jne) on lapsest lähtuvad pedagoogilised suunad. Üheks selle pedagoogika seisukohaks on see, et lapsed ei võta omaks verbaalseid õppimisviise, vaid õpivad kogemuste kaudu. Reggio Emilias tahetakse aidata last ise avama, otsima, uurima ja oma peaga mõtlema, mitte sisendada täiskasvanu teadmisi. (Pukk, Alunurm 2014).

Haridus peaks andma lastele oskuse olla aktiivne ühiskonnaliige ning rakendada erinevates valdkondades koolis/lasteaias omandatud teadmisi integreeritult uudsete probleemide lahendamisel koostöös teistega. Projektõppes osaleb kogu rühm ning selle eesmärk on võimaldada lastel omandada õppekavaga sätestatud teadmisi ja oskusi aktiivsel ning sisemiselt motiveeritud kujul. (Laanpere, Pata 2016). Koolieelse Lasteasutuse Riikliku Õppekava järgi laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu ning harjutamise kaudu. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. (RÕK 2008).

Kokkuvõtteks tahaks öelda, et keelekümbelusõpetajad peavad projektõpet leidma nagu sobiv pedagoogiline lähenemisviis. Projektõpe on selline õppimisviis, mis paneb liikuma kõiki meeli, mis on väga tähtis aspekt teise keele omandamisel. Tähelepanuväärne on ka see, et möödunud aegade lapsed on tänapäevalastega võrreldes teistsugused ning see tähendab, et nad vajavad rohkem tähelepanu, pidevalt positiivset tunnustamist ning eduelamust (Tammiste 2014). Kõike seda võib saavutada projektõpet kasutades.

2.2 Projektõpe keelekümbeluses

Koolieelse lasteasutuse seaduse (1999, § 3) järgi on põhiülesandeks lapse ealisi, soolisi, individuaalseid vajadusi arvestades luua võimalused ja tingimused tervikliku isiksuse kujundamiseks, kes on sotsiaalselt tundlik, vaimselt erk, ennast usaldav ja keskkonda väärtustav. Samas hoida ja tugevdada lapse tervist ja soodustada tema emotsionaalset, kõlbelist, sotsiaalset, vaimset ja kehalist arengut (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Lasteaias keelekümbeluses õpitakse eesti keelt tegelustes osaledes ning on arusaadav, et kõne areneb ja funktsioneerib siis kui see on kooskõlas teiste psüühiliste protsessidega (taju, mälu, mõtlemine, tundevald). On juba tõestatud, et eelkooliiga on kõige viljakam keeleõppeperiood inimese elus sest laps omandab teise keele kiiremini ja saavutab õigema häälduse. (Niiberg jt. 2007).

Meie juba teame, et keelekümblusmeetodil omandab laps eesti keelt samal viisil, nagu väikelaps omandab emakeelt. Tähendab laps õpib eelkõige kuulamise, eeskujude ja arusaamise kaudu ning hiljem kanduvad omandatud teadmised üle vene keelde. Siit järgneb see, et projektõpe puhul on tähtis õpitav materjal, et see oleks lapsele huvitav, selge ja arusaadav, mitte siis õppekeel. (Niiberg jt. 2007). Huvile rajatud tegevus tagab tulemuslikkuse, tähendab huvi innustab ja paneb tegutsema (Pukk, Alunurm 2014).

Kuna projekt on tervik siis on oluline tegevuste omavahel lõimimine. Kõik valdkonnad: uurimine, liikumine, arvutamine, muusika, vaatlemine, võrdlemine seostavad ühte kesket teemat tervikuks. (Ross, Õun, Tuul 2013). Siit tuleb projektõpe ja keelekümbelse seos kuna keelekümbel on ka üks lõimitud aine- ja keeleõpe vorme. Julge laps ei karda eksida ja eksperimenteerib keelega, ta õpib keelt mitmesuguseid rolle läbi mängides. Sellega kogub laps enesekindlust igapäevastes olukordades. Projektõppes kasutatavad integreeritud tegevused toetavad keeleõpet sest tegevused lähtuvad laste oskustest, aktiveerivad tegutsemiseks, motiveerivad keelt kasutama. Samas lastele antakse ülesandeid nende võimetest lähtuvalt. (Minlibajeva 2014).

Tänapäeval peetakse oluliseks õppimise nähtavaks tegemist. See tähendab, et õpitav ja protsess oleks nähtav ruumis. Seda võiks nimetada ka toetavaks õpikeskkonnaks, mis annab ülevaate, kus maal õppimisega ollakse ja mida uut omandatakse. See toob õpikeskkonda süsteemsust. Siit järgneb see, et projektõpe kaasab lapse aktiivselt õppeprotsessi, sest see on hästi kavandatud süsteemne õpetamismeetod. (Minlibajeva, Meltsas 2017). Hästi ja hoolikalt planeeritud keskkond julgustab last rääkima (Niiberg jt. 2007).

2.3 Projektõpe kogemused keelekümbeluses

Õpetaja-metoodik, täiskeelekümbelse õpetaja Hedi Minlibajeva kasutab oma töös *story-line* ehk jutulõnga meetodit, mis on projektõpe üheks võteks. See meetod sai alguse 1965. aastal Šotimaal ning rajajateks olid Steve Bell, Sallie Harkness ja Fred Rendell (Brandford 2006). Tegu on 3-4 nädalaste projektidega, kust ühest teemast arendatakse edasi järgmine teema (Minlibajeva 2014). *Story-line* meetod annab võimaluse loovalt tegutsema, õpetab läheneda küsimustele ja probleemidele loovalt (Bell, Harkness 2012).

Tartu lasteaia Kelluke töötas projekt „Mängides sõbraks“, mis oli seotud eesti kultuuri õppimisega. Lapsed tutvusid ja mängisid rahvamänge, osalesid erinevates üritustes, käisid muuseumis, kus vaatasid vanu mänguasju, kuulasid muinasjutte ning

meisterdasid endale rätiknukke. Õpetajad märkavad, et see projekt andis nendele palju huvitavat ning, et lapsed rohkem ja julgelt kasutasid õpitud sõnavara ja üldiselt keelt. (Keelekümblus aastaraamat 2016: 41).

Narva lasteaed Käoke alustas keelekümblusega aastal 2015. Kuldkalake rühma õpetajad on uhked oma projekti „Värvide maailm meie ümber“ üle, sest said lastevanematega teha suurt koostööd. Projekt kestab kaks nädalat ning tegevused olid pühendatud joonistamisele. Lapsed koos vanematega joonistasid, eksperimenteerisid värvidega ja valmistasid sööki. Selle projekti edu seisneb selles, et õpetajad ja lapsevanemad said sõpradeks ning edaspidises töös on lapsevanemad abivalmid keelekümbluse pooldajad. (Keelekümblus aastaraamat 2016: 86-87).

Kokkuvõtteks tahaks öelda, et projektõpet kasutatakse on eelpooltoodud näidete põhjal kuid aga kirjutatakse sellest vähe. Lõimimine, õppimise nähtavaks tegemine, toetav keskkond, looming jm. on see mida katkivad endas keelekümblus ja projektõpe. Seega võib järeldada, et see on mitmekesine ja huvitav õpetamismeetod, mida tänapäeval peaksid õpetajad julgelt kasutama oma töös.

3.PROJEKT „LINNUD ON MEIE SÕBRAD“ 5-6 AASTASTE LASTE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS

3.1 Kohtla-Järve Tuhkatriinu lasteaed

Kohtla-Järve Tuhkatriinu lasteaias töötab 12 rühma: neli keelekümblsruhmas (osaline), kolm sõimerühma, kolm tavalist rühma ja kaks erirühma. Vene õppekeelega rühmades õpivad lapsed eesti keelt. Lasteaias on traditsioon tähistada rahvuslikke tähtpäevi: Vastlapäev, Jõulud, Lihavõttepühad, Nelipüha. See tekitab huvi tähtpäevadega seotud rahvakommete vastu.

Tuhkatriinu lasteaias on kaks suurt saali, kus lapsed tegelevad muusikaga, võimlemisega. Samas saalis viiakse läbi peod, meelelahutused, nukuteatri etendused, spordivõistlused, millest võtavad aktiivselt osa ka lapsevanemad.

Igas rühmas töötab oma siseprojekt. Paljud õpetajad on valinud endale ökoloogilisi projekte. Teemasid valivad õpetajad ise tuginedes oma rühma laste huvidele, arengule ja laste vanuselisele iseärasusele.

Lasteaia õueala võimaldab rikkalt kasutada õueõpet, mis on projektõppes üks olulisemaid komponente.

3.2 Uurimistöö metoodika ja ülesanded

Antud töös käsitletakse loodusteemalist projekti teemal „Linnud on meie sõbrad“, mis töötas 5-6 aastaste laste osalises keelekümblsruhmas.

Uuringu eesmärgiks on uurida osalise keelekümblsruhmas laste keelelist arengut enne ja pärast projektõpet läbiviimist.

Uuringu ülesanneteks on:

1. võrrelda kahte 5-6 aastaste laste keelekümblsruhmas keelearengut, keelearengu tabelite abil;
2. välja selgitada laste keelekasutust väljaspool lasteaeda, lastevanemate küsitluse abil;
3. välja selgitada laste teadmised lindudest pärast projekti lõppu ja võrrelda tulemusi eksperimentaal- ja kontrollrühmas.

Uuringus osales kaks osalise keelekümbelusega rühma (5-6 aastased): „Päevalill“ eksperimentaalrühm, „Pääsuke“ kontrollrühm. Eksperimentaalrühmas on 16 last, keskmiselt kohal käis 14. Kontrollrühmas on 20 last, keskmiselt kohal käis 17. Üks rühmadest (Päevalill) töötas projekti „Linnud on meie sõbrad“ järgi, teine rühm (Pääsuke) käsitles lindude teemat ainult läbiva nädalateemana. Uuringu viis läbi töö autor.

Andmete kogumise meetoditeks on mõlema rühma laste keelearengu hindamise tabelite võrdlemine ning lastevanemate küsitluse tulemuste analüüs. Andmete analüüsimiseks on kasutatud kvantitatiivset analüüsi. Andmeid analüüsitakse matemaatiliste meetoditega.

Uuringu tulemused on fikseeritud diagrammidena, mis näitavad laste kõnearengut alguses ja lõpus ning teadmisi projekti lõpus.

3.3 Projekti iseloomustus

Projekti „Linnud on meie sõbrad“ kestvus on 4 kuud, augustist novembrini. Projekti tulemusteks on PowerPointi esitus tehtud tööst ning väike multifilm. Esitus sisaldab tehtud tööd projekti teemal (fotod), mängu, jutukest, luuletusi, mõistatusi. Samuti peegeldab multifilm laste omandatud teadmisi keelearengu suhtes.

Projekti „Linnud on meie sõbrad“ eesmärgiks oli arendada järgmisi oskusi:

- laps oskab vähemalt 5 linnuliiki;
- oskab kirjeldada lindude välimust, liikumist ja tegutsemist;
- oskab nimetada linna kehaosi;
- oskab nimetada rändlinde ja paigalinde;
- oskab aidata linde talvel.

Projekti on lõimitud, meediaõpetuse, õuesõpetuse ja üldõpetuse tegevused.

Projektõpe puhul tuleb eelistada metoodikat, kus õppija jõuab ise uute teadmiseni (Oja 2017). Antud projekt sisaldab endas mängu, vestlusi, kunstitegevusi ning loovülesannete lahendamist.

3.4 Projekti „Linnud on meie sõbrad“ temaatiline planeering

Projekt on mõeldud neljaks kuuks praktiliste tegevuste läbiviimiseks. Iga kuu kannab oma teemat ning sisaldab 3-4 praktilist tegevust.

Projekti temaatika on järgmine:

1. „Neid linde tunneme“ (august);
2. „Kodulinnud“ (september);
3. „Rändlinnud ja paigalinnud“ (oktoober);
4. „Linnud talvel“ (november).

Tabel 1 Temaatiline planeering

Kuu ja teema	Tegevused	Eesmärgid	Kommentaariid
AUGUST „Neid linde tunneme“	1. Lindude nimed (mina ja keskkond + keel ja kõne)	<ul style="list-style-type: none"> Laps tunneb pildilt varese, varblase, tihase, pääsukese, rähni, tuvi, harakat. Laps õpib lausemalle: <i>see on.., need on..</i> 	
	2. Leia linde (õuesõpe + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> Laps märkab linnukesi õues ja püüab matkida nende laulu. Laps värvib linde (tuvi, vares, varblane, pääsuke) kasutades õiget värvi. 	
	3. Kes on suurem, kes on väiksem? (mina ja keskkond + keel ja kõne + kunst + matemaatika)	<ul style="list-style-type: none"> Laps võrdleb linnukesi (varblane, tuvi, harakas, vares, tihane, pääsuke) õppides lausemalle: <i>suurem kui.., väiksem kui..</i> Laps voolib linnukese (ühendab kehaosad silumise teel, kujundab nokka venitamise teel). 	
	4. Kuidas Jänku Juss suitsupääsukest vaatleb (mina ja keskkond + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> Laps eristab pääsukest teiste lindude hulgast. Laps oskab linnukese kehaosi pääsukese näitel. Laps lõikab ja kleebib pääsukese kehaosi (keha, pea, tiivad, saba, nokk, jalad). 	
	5. Mängud „Lendab/ei lenda“ „Ühenda linnu kehaosad“	<ul style="list-style-type: none"> Laps arendab kuulmistähelepanu, kiiret mõtlemisioskust. Laps kinnistab sõnavara. 	

SEPTEMBER „Kodulinnud“	1. Kodulinnud (mina ja keskkond + keel ja kõne)	<ul style="list-style-type: none"> Laps tunneb pildilt kana, kuke, hane ja kalkuni. Laps oskab kodulindude poegade nimetusi: tibu, pardipoeg, hanepoeg, kalkunipoeg. Laps vastab küsimusele <i>Kes see on?</i> täislausega <i>See on..</i> Laps täidab ülesanded töölehel (ühendab, värvib). 	
	2. Muinasjutt „Väike tibuke“ (mina ja keskkond + keel ja kõne)	<ul style="list-style-type: none"> Laps tutvub muinasjutuga „Väike tibuke“. Laps osaleb rollide jagamises. Laps õpib tundma looma ja lindude omadusi. Laps oskab arvestada teistega. 	
	3. Lavastus „Väike tibuke“	<ul style="list-style-type: none"> Laps saab rollimängu kogemusi. Laps jälgib oma õigeaegset etteastet. 	
	4. Mängud „Kadedad kanad“ „Lendab/ei lenda“	<ul style="list-style-type: none"> Laps arendab orienteerumisoskust, tähelepanu ja täpsust. Laps arendab kuulumistähelepanu, kiiret mõtlemisoskust. 	
OKTOOBER „Rändlinnud ja paigalinnud“	1. Paigalinnud (mina ja keskkond + kunst + matemaatika)	<ul style="list-style-type: none"> Laps tunneb paigalinde: leevike, varblane, tihane, rähn, vares, harakas, tuvi. Laps kirjeldab linnukesi kasutades mõisted <i>pikk, lühike, suur, väike</i>. Laps voolib tihase (ühendab kehaosad silumise teel, kujundab nokka venitamise teel). 	

	2. Paigalinnud lasteaiaõuealal (õuesõpe + matemaatika + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> • Laps märkab õues paigalinde (varblane, tihane, vares, tuvi, harakas). • Laps oskab rühmas töötada. • Laps loendab linde ja leiab õiget numbrimärki korvist. • Laps valmistab raamatu paigalindudega (varblane, tihane, vares, tuvi, harakas). 	
	3. Rändlinnud (mina ja keskkond + matemaatika + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> • Laps oskab rändlinde: toonekurg, pääsuke, luik, kägu, hani. • Laps võrdleb rändlinde omavahel kasutades õpitud sõnavara (suur, väike, pikk, lühike) ja lausemalle (see on..., need on). • Laps värvib rändlinde kasutades õigeid värve. 	
	4. Lindude ränne (õuesõpe + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> • Laps oskab pildistama õues linde. • Laps vaatleb lindude rännet ja nimetab rändlinde. • Laps valmistab raamatu rändlindudega (toonekurg, pääsuke, luik, kägu, hani). 	
	5. Mängud „Toonekurg“ „Suur, keskmine ja väike lind“ „Lendame lõunamaale“	<ul style="list-style-type: none"> • Laps harjutab ühel jalal seismist. • Laps arendab kuulmistähelepanu, kiiret mõtlemisoskust. • Laps arendab orienteerumisoskust. • Laps kinnistab mõisted: suur keskmine, väike. 	
NOVEMBER „Linnud talvel“	1. Kes, kus elab? Linnupesa. (mina ja keskkond + matemaatika)	<ul style="list-style-type: none"> • Laps oskab pesasid (kuldnokk, pääsuke, hani, toonekurg). • Laps programmeerib Bee-Bot robotit. • Laps kasutab mõisted <i>parem, vasak, ette, taha</i>. • Laps oskab mõistatusi. 	

	2. Linnud talvel (mina ja keskkond + keel ja kõne)	<ul style="list-style-type: none"> Laps uurib lindude tegevust talvel. Laps uurib kust linnud talvel toitu saavad. Laps oskab luuletuse. 	
	3. Söögimajake (mina ja keskkond + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> Laps teab milleks on lindudele söögimajakesi vaja. Laps värvib spaatlid guašš värvidega. Laps oskab rühmas töötama. 	
	4. Linnukene oksa peal. (keel ja kõne + kunst)	<ul style="list-style-type: none"> Laps jutustab õpitud luuletuse. Laps joonistab pildi, mis peegeldab luuletuse süžeed. Laps pildistab joonistusi. 	
	5. Kodu söögimajakese valmistamine	<ul style="list-style-type: none"> Laps valmistab vanematega söögimajakese. Laps jutustab teistele millest on tema söögimajake tehtud. 	
	6. Mängud „Igal linnul oma nimi“ „Linnukene, lenda pessa!“	<ul style="list-style-type: none"> Laps kinnistab lindude nimetusi. Laps ühendab sõnakaardi ja pildiga. Laps arendab reageerimiskiirust ja kuulmistähelepanu. 	

3.5 Läbiviidud tegevuste analüüs

Tegevusi planeerides lähtus õpetaja sellest mida ta teeb, milleks, mille abil, missuguste teiste valdkondadega saab lõimida ning kes saab abistada. Tegevust analüüsides hindas õpetaja oma tööd ja laste oskusi ning tegevust.

Õpetaja tegevuse hindamisel on oluline see kuidas ta rakendab õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid, milliseid õppevahendeid kasutab, kuidas loob õpikeskkonda, kuidas kasutab aega ning milliseid õppemeetodeid kasutab.

Laste tegevuse hindamisel on tähtis nende aktiivsus. Samuti ka see, et kas lapsed saavad uusi oskusi seostada varasemate kogemustega, kas saavad õppida mänguliselt, kas

saavad positiivset tagasisidet oma tegevusele, kas laste ja õpetajavaheline kontakt on meeldiv ning kas laste omavahelised suhted on positiivsed.

Tegevuste eesmärgid olid seotud riikliku alushariduse õppekavaga. Iga planeeritud tegevus on lõimitud, mis keelekümbluse ja projektõpe puhul on oluline. Tegevuste planeerimisel keskmesse oli võetud ka sotsiaalsed teemad (tunded, viisakas käitumine, hoolitsemine jne). Tegevuse teemad rikastavad lapse loovust ja arendavad fantaasiat. Kõik tegevused on ka mängulised, sest mäng on koolieelses lasteasutuses põhitegevus.

Tegevuste juures õpetaja jutt oli emotsionaalne ja huvitav, kõnetempo oli mõõdukas ja pausidega, et lapsed jõuaksid kuulnud mõista. Samuti oli rääkimisel õpetaja alati lapsega ühel tasandil (kükitades, tooli peal). See on peamine vahend laste õige kõne kujundamisel. Laste motiveerimiseks kasutati luuletusi ja mängu, sest eestikeelsed sõnad köidavad laste tähelepanu omapärase kõla ja rütmiga.

Mängud, mõistatused ja luuletused olid valitud projekti teemaga seoses. Luuletuste õppimisel kasutati liigutusi, et lastel oleks sisu rohkem arusaadav ning, et kiiremini meelde jääks tekst. Samuti luuletuste esitamisel kasutati erinevat tempot (kiire/aeglane), dünaamikat (vaikne/valju) ja karaktereid (lõbus/kurb). Lastele eriti meeldib sosistada, selle peale nad ütlevad, et luuletus on nende saladus.

Et haarata laste tähelepanu tegevustes on kasutatud üllatusmomenti. Näiteks augustikuu viimases tegevuses „Kuidas Jänku Juss suitsupääsukest vaatleb“ tuli meile Jänku Jussilt kiri, kus ta kutsus lapsi multikat vaatama ja õppima. Lapsed olid väga huvitatud sellest ning nende tähelepanu oli tegevuse lõpuni haaratud. Pärast tegevust üks poiss küsis:

Kas me kirjutame vastuse Jänku Jussile, et ta teaks, et me vaatasime tema multikat?

Tähelepanu ja uudishimu äratada aitas tegevustes kasutatud tehnika: arvuti, makk, fotoaparaat, nutitelefon, Bee-Bot robot. „Lindude ränne“ tegevuse juures pildistasid lapsed õpetaja abil fotoaparaadiga ja nutitelefoni linde. Tegevuse lõpus lapsed rääkisid mis nendele kõige rohkem meeldis:

Mulle meeldis telefoniga fotod teha, sest ema on varem näidanud mulle kuidas seda teha.

Mina ei teadnud, et fotoaparaat on nii raske, palusin poistelt abi.

Oli vahva vaadata fotosid arvuti peal ning leida nende seas minu foto.

Kuna teist keelt õppides vajavad lapsed visuaalset tuge siis tegevustes kasutas õpetaja piltmaterjale ja mänguasju. Need aitavad lastel selgitada sõnade tähendust ja tagada parema arusaamise. Rühma „rääkivad seinad“ täiendasid tegevuste juures teemaga seotud esemetega, illustratsioonidega ja pildiseeriatega koos sõnasedelite ja lausemallidega. Materjalid (sõnasedelid, lausemallid) olid tehtud tegevuse käigus koos lastega ja paigutatud seinale selleks, et pärast nad saaksid kergesti neid leida. Materjal oli paigutatud laste silmade kõrgusele, et sellele õppimise käigus saaks viidata.

Selleks, et jagada lapsi rühmasse kasutati mängulisi võtteid. Näiteks võlukotist pildi võtmine ja sama pildiga kaaslase leidmine. See oli lastele väga sobivaks võtteks, sest ei olnud vaidlusi laste vahel kellega nad tahavad rühmas olla.

Teadmiste kinnistamiseks oli valitud töölehed. Töölehtede abil sai vestelda või jutustada pildi järgi, rühmitada objekte ühe või mitme tunnuste põhjal, ühendada paare, moodustada osadest tervikut, järjestada. Lapsed kirjeldasid lindude välimust kasutades õpitud sõnavara ja lausemalle. Töölehtedel ülesannete täitmine nõuab orienteerumist ajas ja töölehel ning silma ja käe koostööd.

Kunstitegevuste juures lapsed kasutasid neid kunstitarbeid milliseid ise valisid (guašš, kriidid, viltpliiatsid, pliiatsid). Lindude raamatu koostamisel said lapsed teha valikut, kas joonistada ise pilte või paluda õpetajat printida pildi. Kunstitegevuse ajal õpetaja arvestas lastega, lähtus nende huvidest ja vajadusest ja toetas laste eakohast kunstilist arengut. See arendab lastes oskust end enesekindlamalt ja isikupärasemalt väljendada. Pärast kunstitegevust järgnes alati vestlus lastega, nad rääkisid millised tööd nendele kõige rohkem meeldivad ja püüdsid põhjendada oma arvamust.

Voolides tihast, üks poiss ütles: *Mulle meeldib see tihane. Tal on suured silmad, sest ta on lahke.*

Planeerimisel silmas peeti kellaaega. Kõik tegevused olid kuni 30 minutit pikad. Õpetaja jälgis, et lapsed ei tüdineks ja ei väsiks sest see mõjub tegevuse tulemustele.

Kokkuvõtteks tahaks öelda, et tegevused õnnestusid. Õpetaja püüdis olla tegevustes suunaja ja arvestas lastega. See, et tegevused olid mängulised lõi sõbraliku atmosfääri rühmakaaslaste omavahelistes suhetes ja õpetaja-lapse vahelistes suhetes. Õpetaja kasutas õppevahendeid, mis olid sobivad ja vajalikud tegevustes. Õppemeetodid olid laste ealiste ja iseärasustega sobivad ning keelekümbluse põhimõtted olid arvestatud. Õpitud sõnu, fraase ja lausemalle suunas õpetaja kasutama kõikjal ning julgustas last, et

ta saaks ennast teises keeles väljendada. Õpetaja kommenteeris oma tegevusi ja lapse tegevusi, näitas ette, parafraseeris, rääkis lihtsustatult ja aeglasemalt, kasutas liikumist, muusikat, ja visuaalseid abivahendeid.

Pikaajalise projekti puhul keelekümbuses hea on see, et lastel on rohkem aega teemakohase sõnavara õppimisele. Samas pikaajaline projekt on hea seepärast, et see võimaldab ka aeglasematel lastel asja vastu huvi tundma ning kaasa mõtlema hakata. Tahaks mainida ka seda, et projekti tegevused olid läbiviidud pärast neid tegevusi, mis on rühma aastaplaanis planeeritud. See mõjutas keelearengule hästi, sest tegevusi oli rohkem ja seega lapsed saaksid keelt rohkem harjutada.

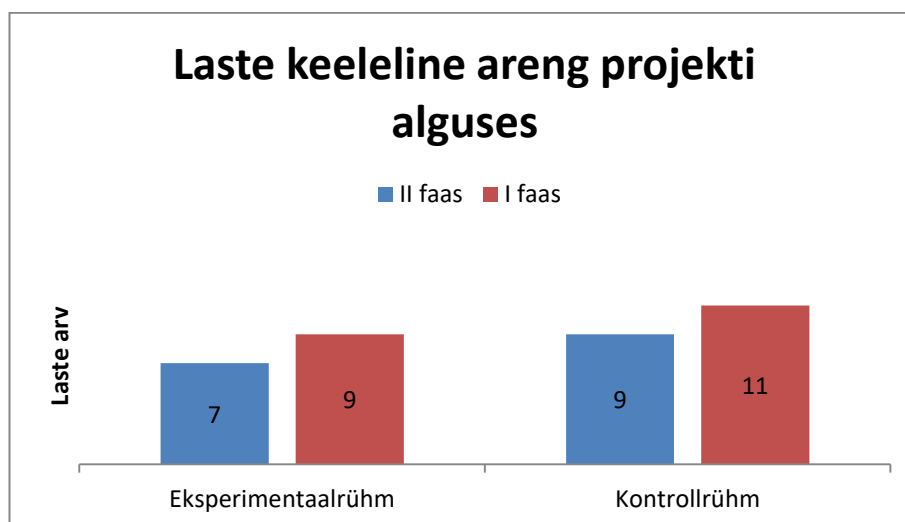
3.6 Laste keelelise arengu tulemused

Projekti alguses kontroll- (Pääsuke) ja eksperimentaalarühma (Päevalill) keeleline areng oli peamiselt ühel tasemel. Kontrollida keelelist arengut aitasid keelearengutabelid (Lisa 1 ja 2), mille täidavad õpetajad iga aasta sügisel ja kevadel.

Töö autor võttis osalise keelekümbuse teise aasta täidetud keelearengutabelid, et võrrelda keelelist arengut projekti alguses. Novembri kuu lõpus ehk projekti viimasel kuul täitsid mõlema rühma õpetajad osalise keelekümbuse kolmanda õppeaasta keelearengutabeleid. Nende tabelite võrdlemine näitas keelelist arengut projekti lõpus.

Tabelite võrdlemisel vaatas autor oodatavatele tulemustele pandud märkidele, et kas oskab laps ilma õpetaja abi hakkama saada, kas ei oska ja ei mõista ning kas vajab laps julgustamist. Nende märkide põhjal saab teada millise keelearengufaasini on laps jõudnud.

3.6.1 Laste keeleline areng projekti alguses

Joonis 1 Laste keeleline areng projekti alguses

Pääsukeste rühmas on kokku 20 last, keskmiselt kohal 17. Päevalillede rühmas on kokku 16 last, keskmiselt kohal 14. Diagrammis 1 on näha mitu last on mõlemas rühmas vaikivas perioodis ehk I keele arengu faasis ja mitu last on II keele arengu faasis.

Projekti alguses Pääsukese rühma lapsed kasutasid rohkem žeste, osutasid sõrmega, kordasid järele sõnu samuti nagu Päevalille rühma lapsed. Sihtkeeles lapsed veel ei rääkinud, kuid mõnel lapsel tulid üksikud sõnad. Mõlemas rühmas oli lapsi, kes on juba jõudnud varase kõnetekke faasi ehk II keele arengu faasini. Need lapsed kasutavad sihtkeelt ja emakeelt segamini.

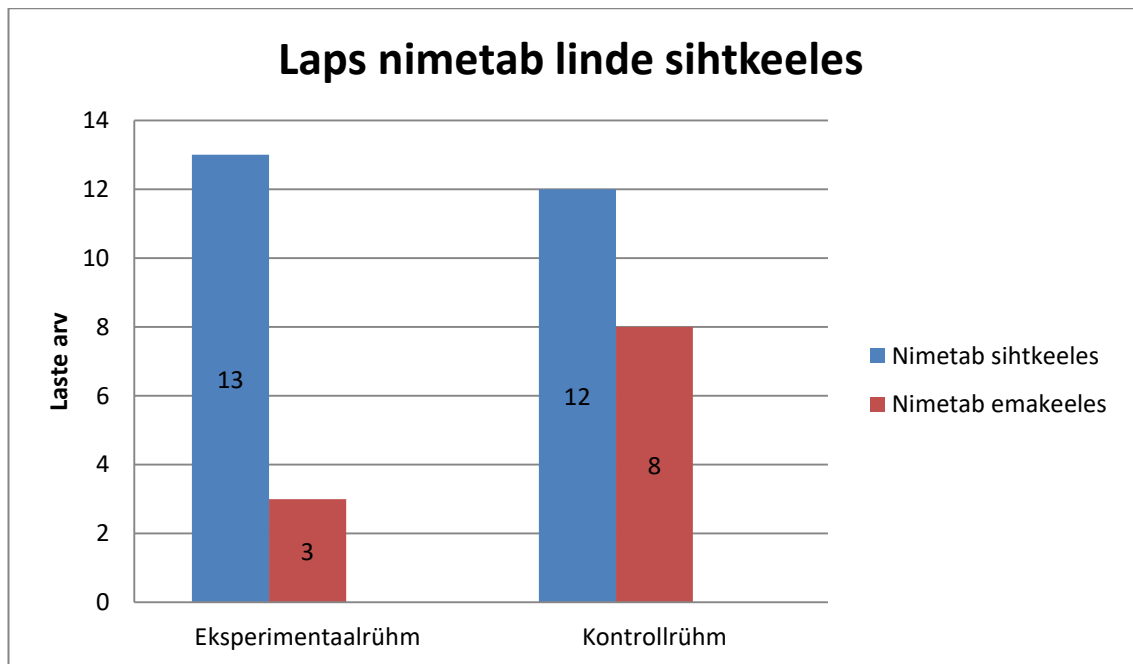
Kui vaadata protsentides siis II keele arengu faasis on Päevalille rühmas 43% laste arvust ja Pääsukeste rühmas 45%. Siit tuleb järeldus, et projekti alguses mõlemas rühmas laste keeleline areng oli peamiselt ühel tasemel.

3.6.2 Laste keelelise arengu võrdlemine projekti sisust lähtuvalt

Selleks, et välja selgitada teadmisi lindudest kontrollis õpetaja projekti lõpus individuaalselt igat last eksperimentaalarühmas ja kontrollrühmas. Individuaalne tegevus oli mõeldud nii, et saaks kontrollida keelelist arengut eelpooltoodud kriteeriumite põhjal:

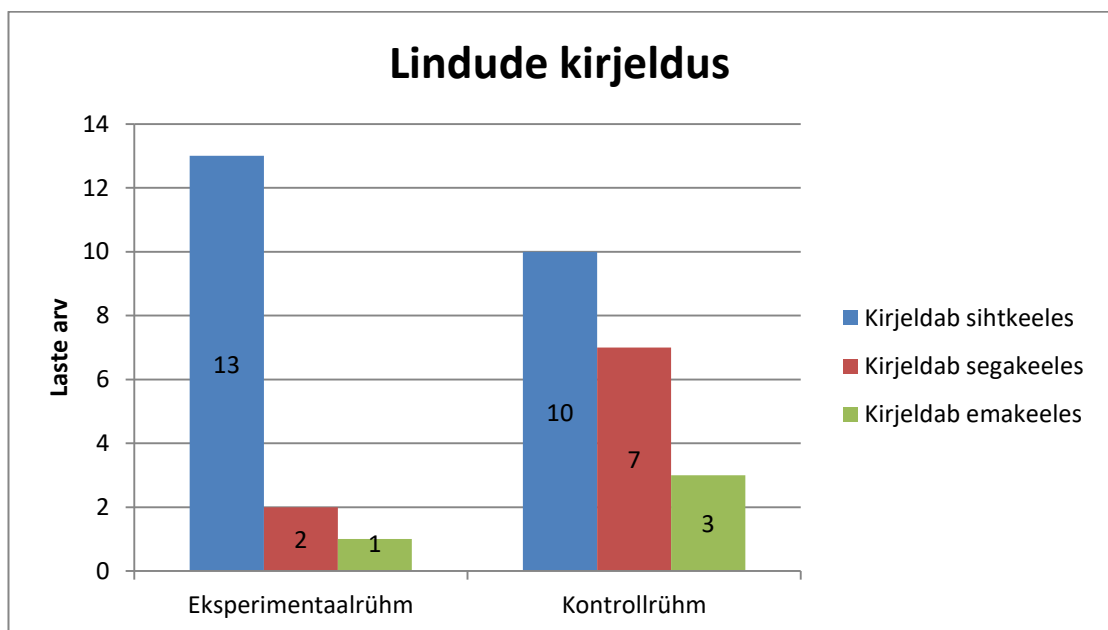
1. laps oskab nimetada linde eesti keeles;
2. laps oskab kirjeldada linde kasutades õpitud sõnavara ja lausemalle;
3. laps saab kümbluskeelest aru üleannet täites.

Esimeseks ülesandeks oli vastata küsimustele ja teiseks pidi laps täitma ülesandeid töölehel (lisa 4).

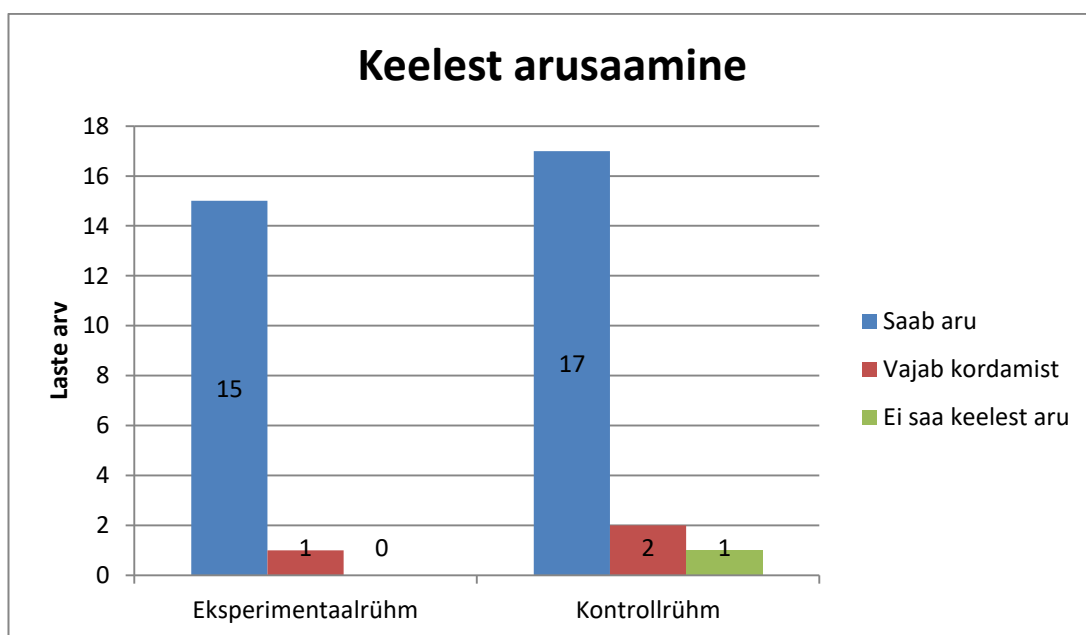
Joonis 2 Laps nimetab linde sihtkeeles

Joonis 2 näitab mitu last projekti lõpus nimetab linde kümbaluskeeles. On näha, et Päevalille rühma lapsed said selle ülesandega paremini hakkama. 81% kogu rühmast kasutasid kohe sihtkeelt vastamisel. Pääsukeste rühmas vastasid eesti keeles ainult 60% lastest. Eksperimentaalrühma lastel oli rohkem aega teemakohase sõnavara õppimisele sest projekt oli pikaajaline. Nagu teoreetilises osas oli mainitud, projekti tegevused toetavad keeleõpet, sest tegevused lähtuvad laste oskustest, aktiveerivad tegutsemiseks, motiveerivad keelt kasutama.

Joonis 3 Lindude kirjeldus

Projekti jooksul õppisid eksperimentaalarühma lapsed tegevuste käigus uut sõnavara ja lausemalle. Joonisel 3 on näha, et Päevalille rühmas on rohkem lapsi kes oskavad kirjeldama linde sihtkeeles. Muidugi lastel esineb grammatilisi vigu aga peamine on see, et laps julgelt kasutab keelt ja õpitud informatsiooni. See tähendab, et huvile rajatud tegevus tagab tulemuslikkuse, tähendab huvi innustab ja paneb tegutsema. Pääsukese rühmas on jäänud rohkem lapsi – 35% segakeele kasutajateks. Päevalille rühmas on nende laste hulk 12% kogu rühma arvust. Samuti on näha, et mõlemas rühmas on veel lapsi, kes sihtkeelt ei kasuta. See on seotud sellega, et need lapsed on tihti haiged ja ei käi lasteaias.

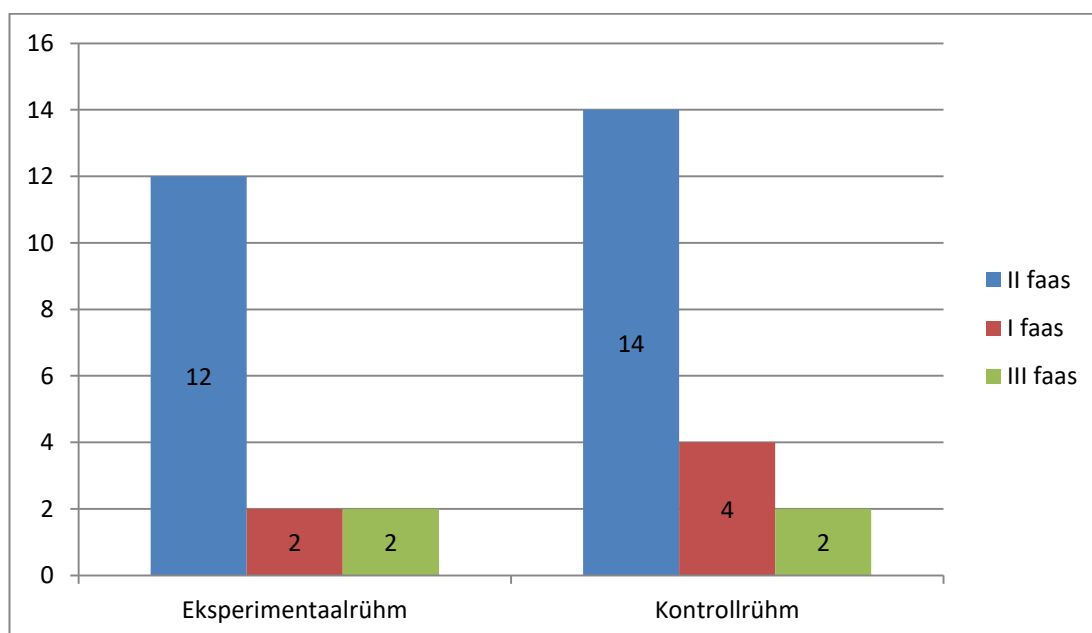
Joonis 4 Keelest arusaamine

See kuidas laps keelest aru saab, kui õpetaja ülesannet annab, on näha jooniselt 4. Mõlemas rühmas on lapsi, kes vajavad kas kordamist või ümbersõnastamist ülesande täitmisel. Protsentides on see arv selline – Päevalille rühmas 6% ja Pääsukese rühmas 10%. Üks laps Pääsukese rühmast, kellel on raskusi keelest arusaamisega puudub lasteaiaast sageli. Üldiselt on Päevalille rühma „pilt“ parem kui Pääsukese rühmas. Peaaegu 94% lastest eksperimentaalarühmas saavad keelest aru, samal ajal kui kontrollrühmas on nende laste hulk 85%. See tulemus tähendab seda, et kui õpetaja toetub laste huvidele ja õpetab lastele oskusi neile tähendusrikastes kontekstides siis tuleb kasu, sest selline õppimisviis on lastele kõige loomumasem (Ross, Õun, Tuul 2014).

Kokkuvõtvalt on Päevalille rühma lapsed jõudnud paremate tulemusteni, projekti sisust lähtuvalt, kui Pääsukese rühm. Individuaalse tegevuse tulemused näitavad, et eksperimentaalarühma lapsed õppisid tulemuslikumalt, sest osalesid aktiivselt projektõppeprotsessis. Projektis kasutatud mängude abil oli lihtne lapsi aktiveerida ja neid kaasa haarata, sest laste jaoks on see loomulikule huvile toetuv õppemeetod. Tegevuste lõimimine andis võimaluse lapsi arendada mitmekülgseks ning innustas kasutada sihtkeelt kõikjal. Kõik keelekümbeluse põhimõtted olid kasutatud. See andis tegevustele süsteemsust ja seega õppimine oli lastele huvitav ja mänguline. Lasteaialaps ei taju projektides eraldi sisualasid ehk aineid, vaid õpib neid ühtse tervikuna, mis aitab kaasa lapse tervikliku maailmapildi kujunemisele (Mängli 2017), seega aitab kasutada sihtkeelt erinevates olukordades.

3.6.3 Laste keeleline areng projekti lõpus

Selleks, et paremini näha keelelist arengut vaatles õpetaja projekti lõpus kontrollrühmas tegutsemist. Vaatlus toimus hommikupoolisel ajal, mil on rohkem tegevusi ja õpetaja-lapse ja laps-õpetaja omavahelist suhtlemist näeb rohkem. Võrreldes keelearengutabeleid õpetaja oli silmas pidanud need vaatlused.

Joonis 5 Laste keeleline areng projekti lõpus

Jooniselt on näha, et projekti lõpus on Päevalille rühmas 12 last, kes on jõudnud II keele arengu faasi ning see on 75% kogu rühma arvust. Pääsukese rühmas on neid lapsi 14 ehk 70%. Seega mõlemas rühmas kasvas nende laste arv, kes rohkem kasutab segakeelt, üksikuid sõnu ja holofraase. Seda on näha kui võrrelda jooniseid 1 ja 5. Alguses olid

rühmad peaaegu ühel tasemel. Projekti lõpus keeleline areng Päevalille rühmas kasvas 43%-st 75%-ni ja Pääsukese rühmas 45%-st 70%-ni. Siit saab järeldada, et eksperimentaalarühma laste keeleline areng kasvas 32% võrra aga kontrollrühmas on see areng olnud ainult 25%.

Keelelist arengut näitab see, et mõlemas rühmas on lapsi, kes juba hakkasid II faasist jõudma III keele arengu faasini ehk produktiivse keeleoskuse arengu faasi. Neid on küll mõned aga nende suhtlemises tuleb päevast päeva rohkem ja rohkem sihtkeelt. Selles faasis on oluline, millised keeleõppetingimused on lapsele loodud (keelekeskkond, motivatsioon).

On lapsi, kes on veel I kõnearengu faasis. Kuid kui võrrelda rühmi siis jällegi Päevalille rühmas on nende laste arv 12% aga Pääsukese rühmas 20%. Õppeaasta alguses oli see näitarv järgmine: kontrollrühmas oli 55% ja eksperimentaalarühmas 56% lastest. Järelikult nende laste hulk, kes enne projekti olid I keelearengu faasis on vähenenud mõlemas rühmas. See tähendab, et mõlema rühma õpetajad on kinni pidanud keelekümbuse põhimõtetest ning see andis keelearengu suhtes head tulemust.

Seega võib väita, et projektõpe lõpus on eksperimentaalarühma ehk Päevalille rühma laste keeleline areng, võrreldes Pääsukese rühmaga, jõudnud kõrgemale tasemele. See tähendab, et need meetodid ja võtted, mida kasutati projekti jooksul osutusid efektiivseteks sihtkeele õppimisel. Projekti jooksul lapsed olid nii vaimselt kui füüsiliselt õppeprotsessi kaasatud. See tähendab, et antud projekt on koostatud üldõpetuse põhimõttel, lapsest lähtuvalt.

3.6.4 Lastevanemate küsitluse tulemused

Lastevanemate arvamus projektõpe suhtes oli oluline kuna nad olid kaasatud mõnedesse tegevustesse. Selleks, et nende arvamust koguda koostas õpetaja küsimustiku (Lisa 3). Lastevanemate küsitluses osales 16 vanemat. Küsimustiku täitsid kõik lapsevanemad.

Küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada laste õpitud sõnavara ja lausemallide kasutamist väljaspool lasteaeda ning lastevanemate rahulolu projektõpe suhtes.

Küsitlusest selgus, et kõik lapsevanemad kasutavad kodus suhtlemiseks vene keelt. See tähendab, et lapsed õppivad eesti keelt ainult lasteaia viibides. 14 vanemat vastasid, et lapsed kasutavad kodus eesti keelseid sõnu ja väljendeid. Kaks vanemat vastasid, et ei ole märganud seda. Küsimustikust selgunud sõnad ja väljendid olid sellised:

tere/tere hommikust, head aega, palun, aitäh, lähme õue, tule siia, ei taha, palun juua, müts pähe, head isu, täna on... .

Nende sõnade ja väljendite kasutamine näitab, et päevast päeva korduvad rutiintegevused annavad tulemuse keeleõppimises.

Projekti „Linnud on meie sõbrad“ rahuloleku küsimuse põhjal selgus, et kõik lapsevanemad olid rahul projektiga. Oli meeldiv tõdeda, et mõned lapsevanemad (4) tegid ettepaneku jätkata projektõppega sest nad nägid, et laste huvi õppimise vastu on suurenenud. Lastevanemate kommentaaridest selgub, et toetav õpikeskkond mis oli loodud projektis suunas lapsi kaasa mõtlema ja küsimusi esitama.

Olen märganud, et koju minnes laps alati vaatab linnu söökla poole ja ütleb, et seal on mingi lind söömas.

Minu laps hakkas rohkem küsimusi esitama tema ümbritseva maailma kohta.

Muidugi kirjutati ka sellest, et lapsed hakkasid suhtuma lindudesse ja loodusesse hoolitsevalt. Ühel lapsel tekkis soov oma oskusi ja teadmisi kinnistada ja süvendada.

Lapsele hakkasid meeldima multifilmid ja dokumentaalfilmid lindudest ja loomadest.

Küsitlusest selgus, et olles väljaspool lasteaeda osutab laps sõrmega linnule ja ütleb: (näiteks)

„See on tuvi. Tuvi on hall.“

Tähendab laps kasutab sõnavara ja lausemalle, mida ta on õppinud projekti tegevustes. Seega jagab oma kogemusi. Viis lapsevanemat kirjutasid, et kui paluda last eesti keeles nimetada linde siis nad julgelt nimetavad neid. Kõige levinumad linnud nimetamisel olid:

// tihane, tuvi, varblane, vares.//

Üks lapsevanem kirjutas, et kui ta nädalavahetustel käis oma lapsega pargis ja küsis lapselt huvi pärast eesti keeles, et milliseid linde ta näeb ja oli väga üllatunud sellest, et laps kohe vaatas ringi ning vastas ka eesti keeles „Puu on kaks tihane“. Arusaadav, et vastus oli grammatiliste vigadega aga laps sai emast aru ja kohe vastas samas keeles. See näitab lapse keelelist arengut.

Peaaegu kõik lapsevanemad (13) olid vastanud, et lapsed laulavad või jutustavad projekti jooksul õpitud luuletusi ja laule. See tähendab, et laulud ja luuletused motiveerivad keelt kasutama.

Umbes pooled küsitletud lastevanematest vastasid, et nendele väga meeldis kodus lastega midagi teha. Tähendab lastevanemate kaasamine projektõppesse oli edukas. Lastevanemad märkasid, et lapsed tahavad rohkem jagada oma teadmisi kodus. Seda näitab üks lapsevanema kommentaar, et kui nad kodus lapsega lavastuseks kostüümi tegid siis laps ütles, et varblane ei ole ainult hall, et tal peab ka pruuni ja musta värvi olema. Kui valmistasid kodus söögimajakesi, jagasid lapsed teadmisi sellest kuidas lindudel on mugavam toitu sealt kätte saada. Siin on näha, et lapsed jagasid oma oskusi vanematega, mida nad on projektõppe jooksul omandanud.

Tähelepanuväärne on see, et mänguväljakul tegutsemisel lapsed tunnevad ennast väga avatud ja julgelt eesti lastega ning proovivad isegi suhelda. Seda näitavad viimasele küsimusele vastused.

//Mänguväljakul tutvus laps eesti lapsega, küsis tema nime. Kuulsin ka sõnu: tüdruk, poiss, mängima, tule siia.//

//Õues mängib laps eesti lastega koos, mõistab nende laste kõnet ja kasutab „ei/jah“ vastuseid. //

16 lastevanemat vastasid, et projektõppe oli efektiivne keeleõppimisel. Põhjendused olid sellised:

// Märkasin, et laps reageerib õpetaja kõnele ja mõistab seda.//

//Laps laulab kodus laule ja jutustab luuletusi. //

//Kui küsida mingit sõna eesti keeles püüab vastata. Teab eesti keeles värve. //

//Hommikul ütleb õpetajale kohe eesti keeles „tere hommikust“ ja kui koju lahkub siis küsib ise „võib koju?“ ja ütleb „head aega“ või „homseni“.//

Kokkuvõtvalt on projekt „Linnud on meie sõbrad“ lastevanemate arvates edukas, sest nad andsid positiivset tagasisidet projekti kohta. Samuti on välja selgitatud, et lapsed kasutavad kümbaluskeelt väljaspool lasteaeda mänguväljakutel ja kodus mängides. Kõik need eeltoodud näited on tõenditeks, et projektõppe on keeleõppimisel üks efektiivne vahend.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli uurida laste keelearengut enne ja pärast projektõpet. Uuringu tulemused on fikseeritud diagrammidena, mis näitavad laste kõnearengut alguses ja lõpus ning teadmisi projekti lõpus.

Töö tulemusena selgus et rühm, mis töötas projekti järgi jõudis parimate tulemusteni keeleõppes. Need lapsed kasutavad rohkem sihtkeelt õpetajaga suheldes, kuulavad ja mõistavad kõnet, mõistavad eesti keelseid lihtsamaid küsimusi, tunnevad huvi asjade nimetuste vastu, kasutavad õpitud fraase, väljendeid ja sõnavara, teavad vastavalt rühma õppekavale peast luuletusi ja laule, osalevad lavastusmängudes päheõpitud tekstiga, saavad aru läbitud teema raames õpitud sõnadest ja tunnevad kirja pildi järgi missugused sõnasildid on eesti keeles.

See tähendab, et need meetodid ja võtted, mida kasutati projekti jooksul osutusid efektiivseteks sihtkeele õppimisel. Projekti jooksul lapsed olid nii vaimselt kui füüsiliselt õppeprotsessi kaasatud. Tähendab, et antud projekt on koostatud üldõpetuse põhimõttel, lapsest lähtuvalt. Projektõpe paneb liikuma kõiki meeli, mis on väga tähtis aspekt teise keele omandamisel. Lõimimine, õppimise nähtavaks tegemine, toetav keskkond, looming jm. on see mida kätkevad endas keelekümbelus ja projektõpe. Seega võib järeldada, et see on mitmekesine ja huvitav õpetamismeetod.

Kui last toetatakse igakülgsesti siis tunneb ta ennast julgemalt. Keelekümbluses on tähtis, et last toetaksid ka lapsevanemad. Lastevanemate küsitlusest selgus, et projektõpe on keeleõppimisel üks efektiivne vahend. Seda näitavad lastevanemate vastused, et lapsed kasutavad kümbeluse keelt väljaspool lasteaeda mänguväljakutel ja kodus mängides.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kõik töös toodud näited ja tulemused on tõenditeks, et projektõpe on keeleõppimisel efektiivne meetod. Projektõpe kasutamine keelekümbeluses keskendub lapsele, lähtub tema oskustest, aktiveerib ja motiveerib last rääkima, arendab koostööoskust ja lugupidamist ja kombineerib põhioskusi tegeliku eluga.

Antud töö on oluline lasteaiaõpetajatele, kes veel ei kasuta oma töös projektõpet. Samas töö on kasulik lastevanematele, et nad ei kardaks kui nende rühmas hakkab töötama mingi projekt. Projekt on avalik ja kõik mis tehakse selle jooksul on nähtav piltide ja laste tööde kaudu. Seega kõik saavad selget ülevaadet sellest mis on tehtud.

SUMMARY

Work theme „Usage of project based learning in a language immersion group“.

The aim of this course work was to assess and research children's language development before and after educational project they have been involved.

The end result of the research shows that group of children, which took a part in educational project achieved better results in language learning and development; these children are able to use language more often, acquire it in conversation, listen and understand discourse, understand simple/basic questions in Estonian language, curious to name object in particular language, use phrases and vocabulary learnt during the project, memorise poems and songs, take a part in plays and concerts with memorised texts, understand words used within the frames of topic which is delivered to them, and able to match word to the image on the card.

From the interviews with parents of those who participated in the project evident that parents approve and believe this method of learning language is most effective. From the responses from parents it is clear that children use language outside of the nursery's/preschool's playgrounds, and whilst play at home.

This research is important for school teachers, which are not involved and never had experience in projects like this. Also, this course work is useful for parents, in order to maintain positive attitude amongst them and avoid confusion regards to integrative, innovative approach in education aforementioned earlier. Project is available (open) and all activities had been done during it with children are presented in their own works, such as drawings and other works. All will receive clear understanding about what had been done.

KIRJANDUS

Asher, J.J. (2002). Its all the way we learn. Available at www.tpr-world.com/future.html (viimati vaadatud 21.12.2017).

Belova, S., Kulderknap, E., Pandis, M., Vahar, Õ. (2005). *Varase täieliku keelekümblusprogrammi rakendamine Eesti lasteaedades: 2002-2004 projekt*. Mitteeestlaste Integratsiooni Sihtasutus.

Björklund, S., & Mard-Miettinen, K. (2015). *Contexts multilingual education*. In M. Bigelow., & J. Ennser-Kananen (Eds.), *The routledge handbook of educational linguistics* (117-195). New York: Routledge.

Baker, C. (2005). *Kakskeelne laps*. El Paradiso.

Eesti keelekümbluskeskus 2005. Keelekümbluse käsiraamat. Tallinn

Haridus- ja Teadusministeerium, Tallinna Pedagoogiline Seminar. (2009). *Parimad praktikad lasteaialt lasteaiale. Õppematerjali kogumik eesti keele kui teise keele õpetamiseks*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo ja trükikoda Iloprint

Häidkind P., Palts., Pillmann J., Ennok K., Villem K., Peterson T. (2014) *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. Haridus ja Teadusministeerium

Innove 2010. Keelekümblus aastaraamat.

Johnson, R-K., Swain, M. (1997). *Immersion Education: International perspectives*. Cambridge University Press.

Kulderknap E. (2009). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus*. Tartu: Kirjastus Studium

Kulderknap E. (2009). *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. Tartu: Kirjastus Studium

Kalda I. (2013) *Laste eesti keeles rääkima innustamine keele ja kõnetegevustes varajases keelekümblusrühmas*. Bakalaurusetöö. Tartu Ülikooli Narva Kolledž

Käis, J. (2004). *Kooliraamat*. Tartu: Ilmamaa.

Karlep, K. (1998). *Psühholingvistika ja emakeeleõpetus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kärtner P., Tuuling L., Meiberg L., Rikker M., Voltein E. (2005). *Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused*. Tartu Ülikooli Narva Kolledž

Kärtner P., Maiberg L., Rikker M., Tuuling L., Voltein E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks*. Kirjastus Atlex, Tartu

- Kikas., (2010). *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, Ecoprint AS
- Kebbinau M., Aja U. (2013). *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: Keelekümblusprogrammi näitel*. Koostanud Kuk A.
- Koort A. (1935) John Dewey pedagoogika aluseid. Eesti Kool, nr 5 ja 6. <http://www.kirjandusarhiiv.net/?p=660> (viimati vaadatud 21.12.2017)
- Krull, E. (2001). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Liimets, H. (2001). *Kuidas õppeprotsess kasvatab?* Tallinn: TPÜ Kirjastus
- Leuska A. (2010) *Arengupsühholoogia*. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool http://www.lvrkk.ee/kristiina/Anu_Leuska/oo/index.html (viimati vaadatud 21.12.2017)
- Laanpere M., Pata K. (2016) *Projektõpe. Creative Classroom Project*. <https://creativeclassroomprojekt.wordpress.com/creative-classroom-kogumik/projektõpe/> (viimati vaadatud 21.12.2017)
- Leiwo, M. (1993). *Lapse keeleline areng*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.
- Mehisto, P., Marsh, D., Jesus, M., Frigols, M. (2010). *Lõimitud aine- ja keeleõpe*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda
- Mičule, I., Pedak, M., Reilson, H., Tõniste, T., Allikmäe, K., Veber, K. (2009) *Johannes Käis*. <https://ru.scribd.com/document/32251902/Johannes-Kais-Seminaritoo-Kasvatusteadused> (viimati vaadatud 21.12.2017)
- Morozova 2010 = Морозова Л.Д. (2010). *Педагогическое проектирование в ДОУ; от теории к практике*. Приложение к журналу “Управление ДОУ” Издательство Сфера.
- Minlibajeva H., Meltsas N. (2017). *Lapse keeleline areng keelekümbluskeeles. Teemaõpetus. Koolitusmaterjalid*.
- Nugin, K. (2014). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Tartu: Atlex Kirjastus
- Nagel V. (2005). *Konspekt: Õppimist soosiv keskkond. Õpilasest õppijaks*. <http://raulpage.org/koolitus/kasvatustead.html> (viimati vaadatud 21.12.2017)
- Niiber T., Karu H., Malva M., Rajamäe R., Vaher E. (2007). *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Kirjastus Atlex
- Ots, A. *Mitmekeelsete õpilaste heaolu eesti õppekeelega koolides*. Presentatsioon. (2014). <http://www.slideserve.com/nascha/mitmekeelsete-pilaste-heaolu-eesti-õppekeelega-koolides> (viimati vaadatud 21.12.2017)

Oja, M. Õppeaine kontseptsioon ja rõhuasetused.
<https://oppekava.innove.ee/gumnaasium-uhiskonnaopetus-oppeaine-kontseptsioon-ja-rohuasetused/> (viimati vaadatud 21.12.2017)

Pahomova 2005 = Пахомова Н.Ю. (2005) *Метод учебного проекта в образовательном учреждении: Пособие для учителей и студентов педагогических вузов.* — 3-е изд., испр. и доп. — М.: АРКТИ

Rannut, M., Rannut, Ü., Verschik, A. (2003). *Keel, võim, ühiskond. Sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik.* TPÜ kirjastus

Rannut, Ü. (2003). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes: metoodikavihik eesti keele kui teise keele õpetajale.* Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Rannut, Ü. (2012). *Keelekümbluse teooria ja metoodika. Keele ja õppesisu integreerimine. Integreeritud õppekava ettekanne.* Tallinna Ülikooli Informaatika Instituut. <http://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2012/05/Keelekümbluse-teooria-ja-metoodika.pdf> (viimati vaadatud 21.12.2017)

Tammiste, H. (2014). *Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaia ja koolis.* Tartu: Atlex Kirjastus

Veisson M., Timoštšuk I., Ugaste A., Välk T., Nugin K., Tasane B., Aaremäe H., Vahter E., Pullerits M., Palm H., Mürsepp M., Kivi L., Sarapuu H., Sikka H., Õun T., Suur S. (2009). *Lasteaialaps peres.* Tartu: Atlex Kirjastus

Voronina 2012 = Воронина Е. В. (2012). *Проектный метод в дошкольном образовании. Педагогическое мастерство (II): материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Москва, декабрь 2012 г.).* М.: Буки-Веди, 2012

LISAD

Lisa 1 Keelearengu tabel „OKK teine õppeaasta“

EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ARENGU HINDAMINE

OKK TEINE ÕPPEAASTA

- + oskab, saab ilma abita hakkama, kasutab aktiivselt
- ei oska, ei mõista, ei kasuta
- ✓ vajab julgustamist, kasutab üksikuid sõnu

Lasteaed/rühm				
Lapse nimi		Vanus.....		
Keeleline osaoskus	Oodatavad tulemused	Sügis	Kevad	Märkused / kommentaarid
	Kuulab ja mõistab kõnet, mis on suhtlussituatsiooni ja kontekstiga vahetult seotud.			
	Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb ära kuuldud vastavad pildid.			
	Mõistab eestikeelseid lihtsamaid küsimusi.			
	Tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu.			
KÕNELEMINE	Kasutab õpitud viisakusväljendeid: <i>Tere hommikust; Head isu! Palun vabandust.</i>			
	Pöörduv õpetaja poole mõnikord eesti keeles, kasutab õpitud fraase ja väljendeid.			
	Kasutab igapäevaste toimingutega seoses eestikeelseid fraase. Suudab nende abil ennast arusaadavaks teha.			
	Tunneb huvi asjade nimetuste vastu, küsib sõnade tähendusi.			
	Osaleb aktiivselt hommikuringis ja kasutab sealset rutiinset sõnavara: poiste ja tüdrukute hulga võrdlemine (<i>rohkem/vähem</i>), nädalapäevad, <i>täna on ... tuju, ilm.</i>			

	Teab vastavalt rühma õppekavale peast laule, liisusalme ja luuletusi.			
	Osaleb lavastusmängudes jõukohase päheõpitud tekstiga.			
	Vastab küsimustele lühikese täislausega.			
	Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest (lähtudes rühma õppekavast): <ul style="list-style-type: none"> - passiivne valdamine (saab aru ja osutab piltidele/esemetele); - aktiivne kasutamine (kasutab läbitud teemade raames õpitud sõnu aktiivselt). 			
LUGEMISE JA KIRJUTAMISE ALUSED	Tunneb ära oma nime kirja pildi ja jäljendab seda.			
	Tunneb kirja pildi järgi ära, missugused sõnasildid on eesti keeles.			
EESTI KULTUURI TUTVUSTAMINE	Tunneb eesti rahvussümboleid: Eesti lippu, rahvuslille ja -lindu.			
	Osaleb rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel.			
	Oskab mängida eestikeelset laulumängu (ringmängu).			

Õppepäevi esimesel poolaastal _____, teisel poolaastal _____.
 Lapse kohaloldud päevi _____.

Tabeli täitmise kuupäev sügisel:

Kuupäev kevadel:

Õpetajad:

Lisa 2 Keelearengu tabel „OKK kolmas õppeaasta“

EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ARENGU HINDAMINE

OKK TEINE ÕPPEAASTA

+ oskab, saab ilma abita hakkama, kasutab aktiivselt

– ei oska, ei mõista, ei kasuta

✓ vajab julgustamist, kasutab üksikuid sõnu

Lasteaed/rühm				
Lapse nimi		Vanus.....		
Keeleline osaoskus	Oodatavad tulemused	Sügis	Kevad	Märkused / kommentaarid
	Kuulab ja mõistab kõnet, mis on suhtlussituatsiooni ja kontekstiga vahetult seotud.			
	Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb ära kuuldud vastavad pildid.			
	Mõistab eestikeelseid lihtsamaid küsimusi.			
	Tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu.			
KÕNELEMINE	Kasutab õpitud viisakusväljendeid: <i>Tere hommikust; Head isu! Palun vabandust.</i>			
	Pöördub õpetaja poole mõnikord eesti keeles, kasutab õpitud fraase ja väljendeid.			
	Kasutab igapäevaste toimingutega seoses eestikeelseid fraase. Suudab nende abil ennast arusaadavaks teha.			
	Tunneb huvi asjade nimetuste vastu, küsib sõnade tähendusi.			
	Osaleb aktiivselt hommikuringis ja kasutab sealset rutiinset sõnavara: poiste ja tüdrukute hulga võrdlemine (<i>rohkem/vähem</i>), nädalapäevad, <i>täna on ... tuju, ilm.</i>			
	Teab vastavalt rühma õppekavale peast laule, liisusalme ja luuletusi.			

	Osaleb lavastusmängudes jõukohase päheõpitud tekstiga.			
	Vastab küsimustele lühikese täislausega.			
	Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest (lähtudes rühma õppekavast): <ul style="list-style-type: none"> - passiivne valdamine (saab aru ja osutab piltidele/esemetele); - aktiivne kasutamine (kasutab läbitud teemade raames õpitud sõnu aktiivselt). 			
LUGEMISE JA KIRJUTAMISE ALUSED	Tunneb ära oma nime kirja pildi ja jäljendab seda.			
	Tunneb kirja pildi järgi ära, missugused sõnasildid on eesti keeles.			
EESTI KULTUURI TUTVUSTAMINE	Tunneb eesti rahvussümboleid: Eesti lippu, rahvuslille ja -lindu.			
	Osaleb rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel.			
	Oskab mängida eestikeelset laulumängu (ringmängu).			

Õppepäevi esimesel poolaastal _____, teisel poolaastal _____.
Lapse kohaloldud päevi _____.

Tabeli täitmise kuupäev sügisel:

Kuupäev kevadel:

Õpetajad:

Lisa 3 Lapsevanemate küsimustik

Küsitlusankeet

Lugupeetud lapsevanemad

Mina, Uljana Suštšik, kirjutan oma lõputööd teemal „Projektõpe kasutamine keelekümbelrühmas“. Lõputöö üheks ülesandeks on välja selgitada laste keelekasutust väljaspool lasteaeda ning selleks vajan ma teie vastuseid antud küsimustikule. Palun valige enda jaoks sobivad vastusevariandid ning palun ka kindlasti lahtistele küsimustele vastata.

1. Milline on teie kodune suhtluskeel (на каком языке общаетесь дома)?

- Eesti keel (эстонский язык)
- Vene keel (русский язык)
- Muu (другой)

2. Kas teie laps kasutab kodus eesti keelseid sõnu või väljendeid (использует ли ваш ребенок дома слова или выражения на эстонском языке)?

- Jah (да)
- Ei (нет)
- Ei ole märganud (не замечал/а)

Tooge näiteid (привидите примеры).

.....
.....
.....

3. Kas olete rahul projektiga „Linnud on meie sõbrad“ (довольны ли вы проектом «Птицы наши друзья»)?

- Jah (да)
- Ei (нет)

Põhjendage (обоснуйте).

.....
.....

4. Kas teie laps jutustab õpitud projekti käigus luuletusi või laulab laule (рассказывает ли ваш ребенок стихи или поет ли песни выученные в ходе проекта)?

- Jah (да)
- Ei (нет)

5. Kas teile meeldis osaleda projekti tegevustes (lavakuju ettevalmistamisel, söögimajakese valmistamisel)? (Понравилось ли вам участвовать в проекте (принимать участие в создании образа для сказки, изготавливать кормушку))?

- Jah (да)
- Ei (нет)

Põhjendage (обоснуйте).

.....
.....

6. Kas teie arvates oli projektõpe efektiivne keeleõppimisel (Был ли на ваш взгляд проект эффективным для изучения языка)?

- Jah (да)
- Ei (нет)

Põhjendage (обоснуйте).

.....
.....

Lisa 4 Mängud, mõistatused, luuletused

Õppemäng „Igal linnul oma nimi“

Vahendid: linnupildid, sõnakaardid, võlukotike

Mängu käik:

1 variant: Laps võtab võlukotist linnu pildi. Vaiba peale on laotud sõnakaardid. Laps leiab õige nimetusega kaardi ning asetab selle pildi kõrvale. Kui kõik mängust osavõtjad on nii toimetanud, saab koos kontrollida, kas vastused on õiged.

2 variant: Pooled rühma lastest võtavad võlukotist linnupildi, pooled sõnakaardi. Lind ja nimi moodustavad paari.

Õppemäng „Ühenda linnu kehaosad“

Vahendid: 4-5 linnu pildi kolmeks osaks lõigatud (pea, keha, saba), võlukott.

Mängu käik: Laps võtab võlukotist ühe linnupildi osa. Kui kõik lapsed on seda teinud, hakkavad nad otsima linnu teisi kehaosaid. Kui leitud, asetakse pilt lauale. Hiljem ühiselt vaadatakse, kas on pandud õiged linnud.

Õppemäng „Suur, keskmine ja väike lind“

Vahendid: erineva suurusega lindude pildid, muusika.

Mängu käik: Lepitakse kokku väikese linnu lend, suure linnu lend, keskmise linnu lend. Õpetaja või mängujuht nimetab linnu. Muusika pannakse mängima ja lapsed hakkavad lendama vastavalt linnu suurusele. Mõne aja pärast nimetab mängujuht uue linnu jne.

Õppemäng „Linnukene, lenda pesa“

Vahendid: pildid pesadest, linnukaardid, muusika, võlukott.

Mängu käik: Iga laps võtab võlukotikesest ühe linnupildi. Muusika hakkab mängima ja lapsed lendavad selle saatel. Kui muusika peatub lendab lind õigesse pesa.

Õppemäng Bee-Bot robotiga „Lind ja pesa“

Vahendid: Bee-Bot robot, mängumatt 5 lindudega (toonekurg, varblane, rähn, leevike, tihane) ja nende pesadega.

Mängukäik: Valitakse alguspunkt (roheline ja punane ruut matil). Mõistatuse abil või lihtsalt linnu nimetusel peab laps mesimummi liikumist programmeerima. Jõudes õige pildi juurde tuleb otsustada kus on selle linnu pesa ja programmeerida mesimummi liikumist selle suunas. Mängida saab valmiskaartide abil.

Liikumismäng „Lendame lõunamaale“

Mängukäik: Mängijad on ringis. Mängujuht ütleb lindude nimetusi. Kui mängujuht nimetab mõnda rändlindu, teevad mängijad kätega lennuliigutusi. Paigalindude nime kuuldes kükitavad nad oma pesasse.

Liikumismäng „Toonekurg“

Mängu käik: Mängijad seisavad „soos“. Muusikasaatel lähevad toonekured ehk mängijad jalutama, kui muusika peatub peavad mängijad jääma seisma ühel jalal. See kes esimesena teisele jalale astub, langeb mängust välja. Tegevus kordub,

Liikumismäng „Kadedad kanad“

Mängu käik: Valitakse kull. Ülejäänud mängijad moodustavad paarid. Üks paariline seisab teise taga ja hoiab tema vöökohast kinni. Esimene mängija on kanaema, selja taga olija on tibu. Kanaema ülesandeks on oma tibu kulli eest kaitsta. Kulli ülesanne on tibu tabada seljast. Kui kullil õnnestub tibu seljast puudutada, vahetavad kanaema ja tibu rollid – emast saab tibu ja tibust kana.

Liikumismäng „Lendab, ei lenda“

Mängu käik: Mängijad on ringis. Mängujuht ütleb lindude nimetusi ja teisi sõnu. Kui mängujuht nimetab mõnda lindu, teevad mängijad kätega lennuliigutusi. Kui nimetatakse midagi muud siis mängijad kükitavad.

Mõistatusi lindudest

- Kes on lumiste aedade lind? Tal on hallikad tiivad ja punane rind. (Leevike)
- Väike sõbrake, kollane kõhuke. (Tihane)
- Väike poisike hallis kasukas õues keksib, terakesi otsib. (Varblane)
- Puutööd teeb, ise sest sööb. (Rähn)
- Ühe jala peal seisab, sarvega vett joob. (Toonekurg)
- Must mees, kalasaba taga. (Pääsuke)
- Kukub, kukub, aga maha ei kuku. (Kägu)
- Mõista, mõista, kes see on: vanamees istub aia peal, hallid püksid jalas? (Vares)

Luuletus „Toonekurg“

Pikk on mul nokk ja pikad jalad,

Maiuspalaks konn ja kalad.

Mu pesas tihti külas tuuled,

Sa harva minu laulu kuuled,

Kluu-kluu-kluu, kluu-kluu-kluu.

Luuletus „Kuldnokk“

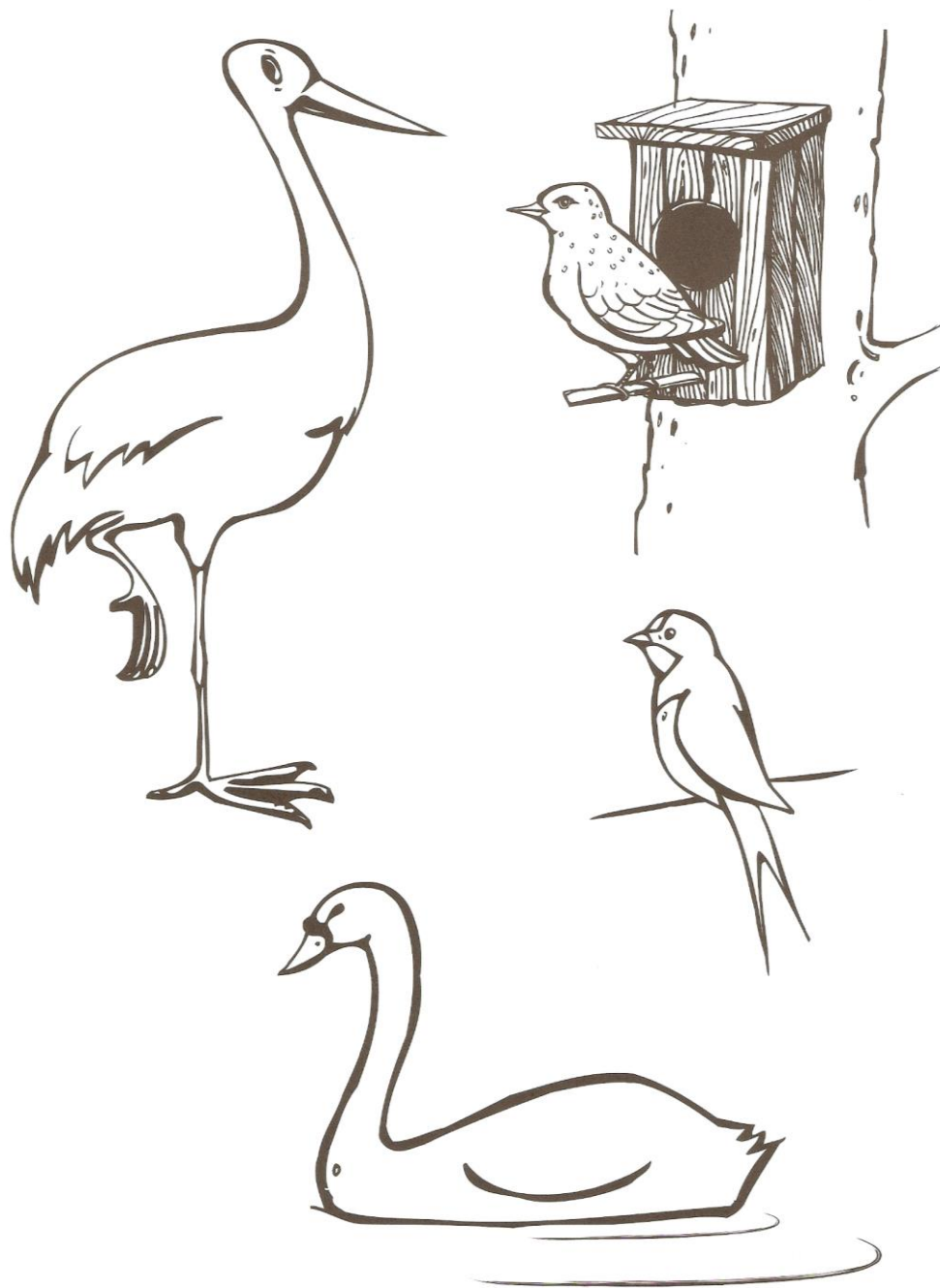
Tulen siis, kui kevad käes,
Rõõmustad, et mind sa näed.
Vilistan ja laulu lasen,
Otsin pehmet pesaaset.
Kindlasti sa tunnend mind,
Olen lõbus laululind.

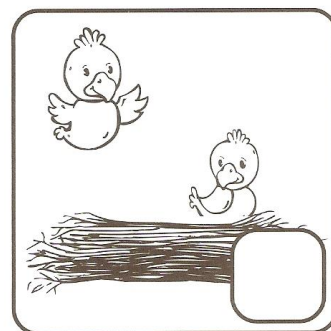
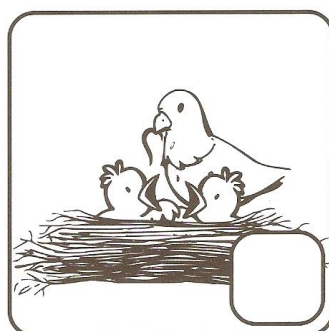
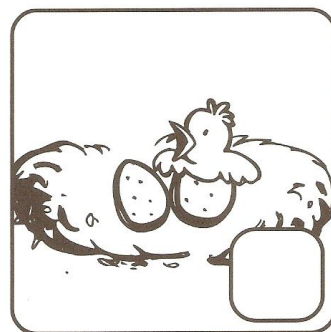
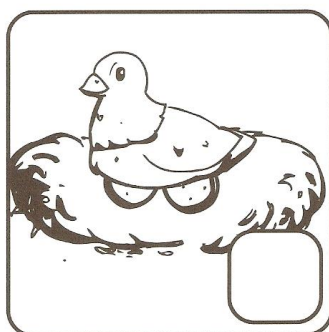
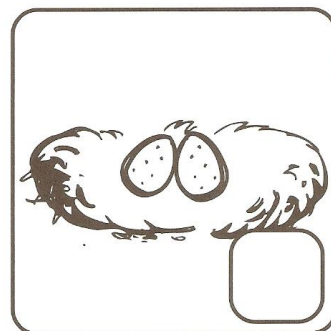
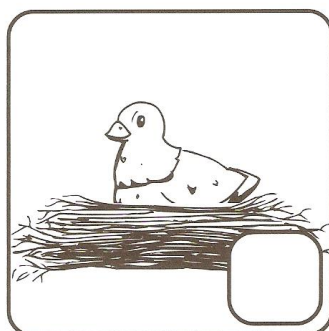
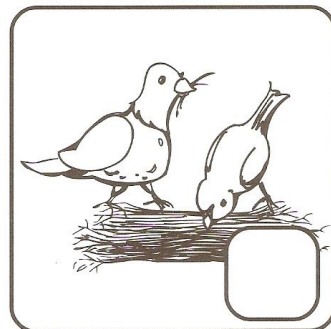
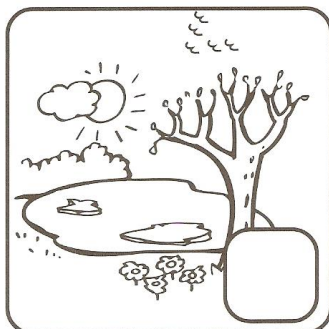
Luuletus „Linnukene oksa peal“

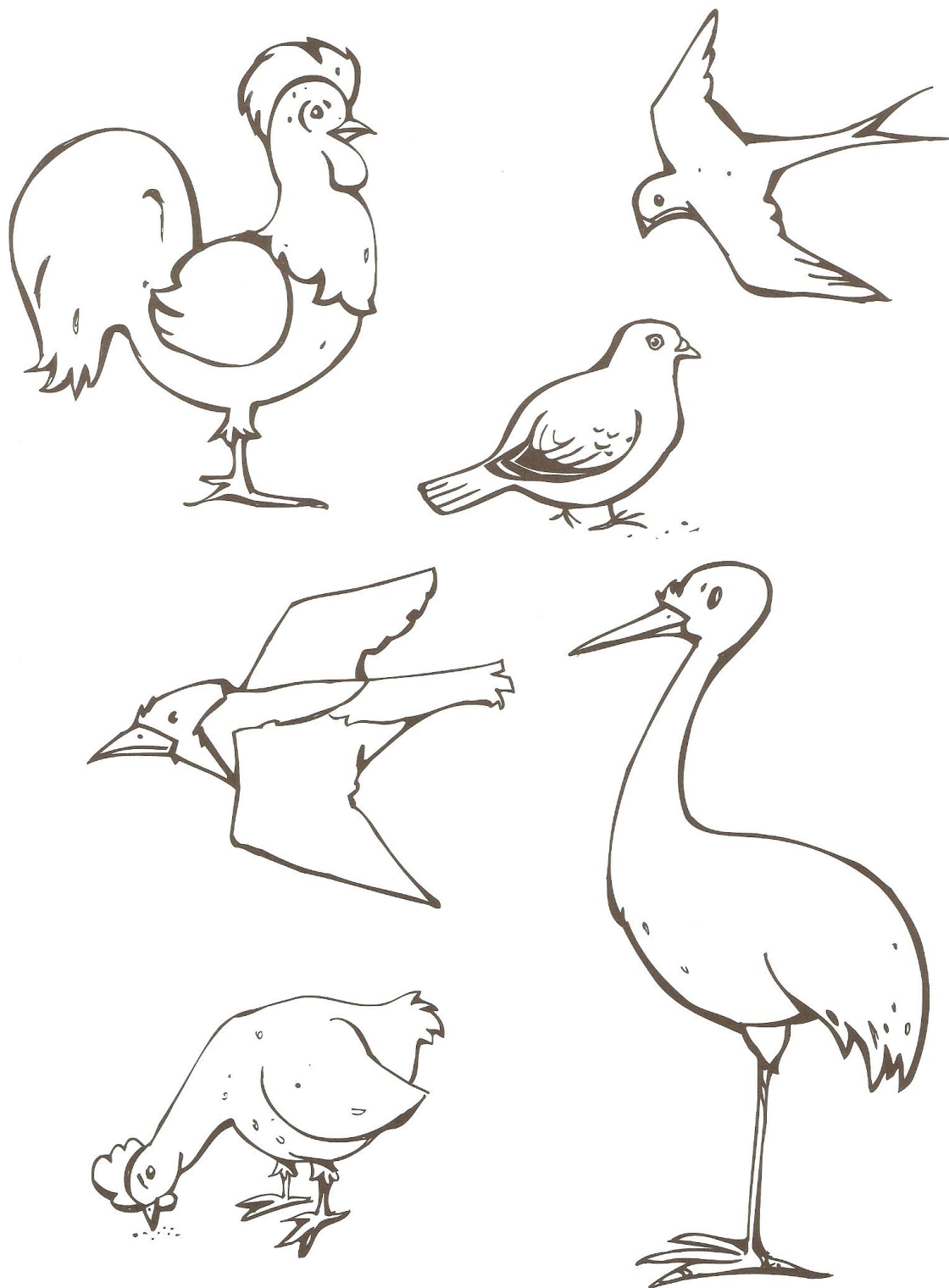
Linnukene oksa peal,
Piiksub vaene kurvalt seal.
Lumi katab maad,
Kust sa süüa saad?
Tuleb väike Jukuke,
Kaasas leivakakuke.
Nüüd saad süüa sa, ole mureta!

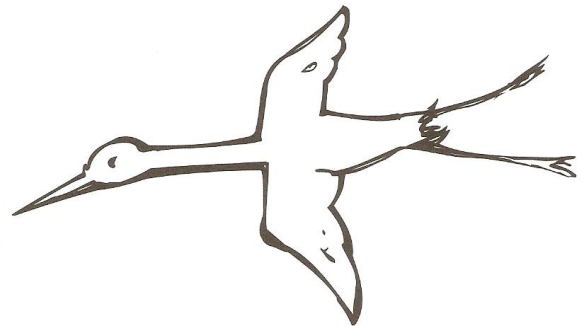
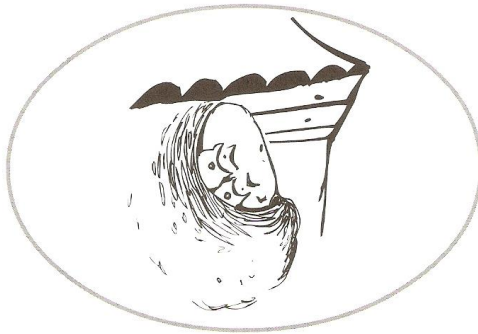
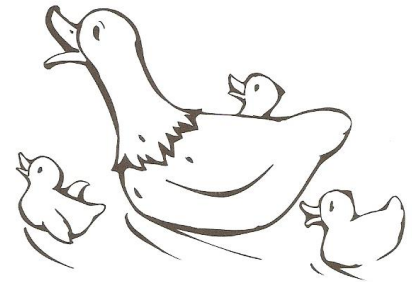
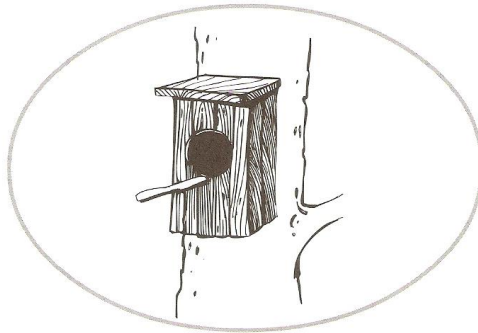
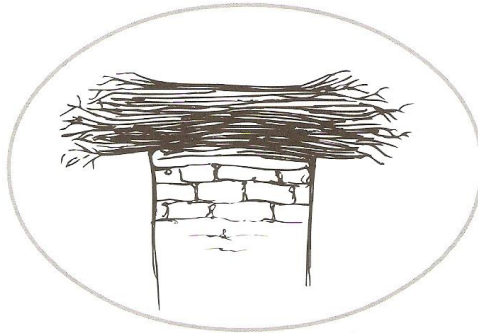
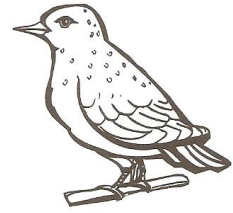
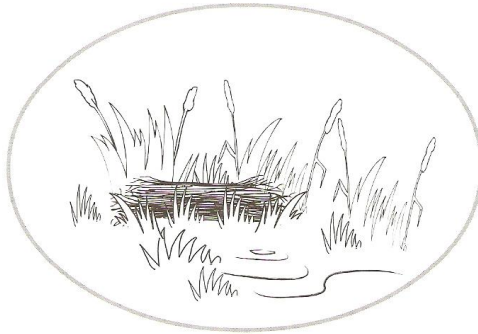
Luuletus „Mina olen linnuke“

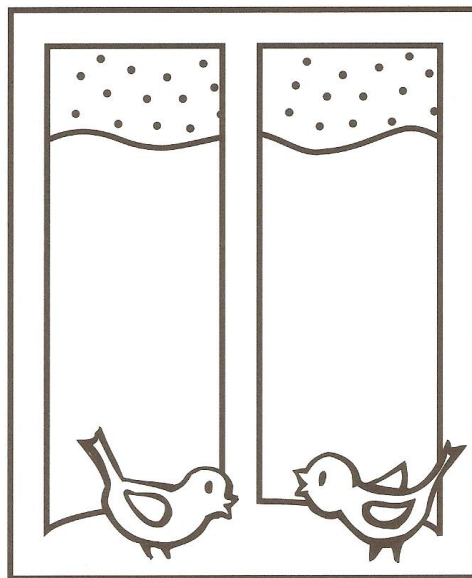
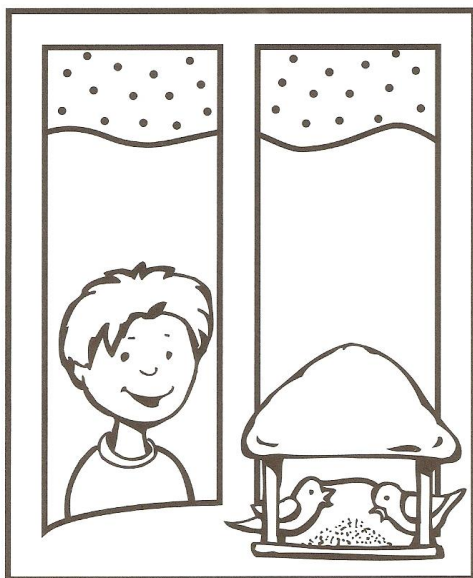
Lendab, lendab linnuke.
Lendab, lendab tilluke.
Istub oksa peale.
Laulab laulu linnuke, laulab laulu tilluke.
Tii-tii tihane, va-va varblane
Lendab ära vurr, lendab ära vurr!

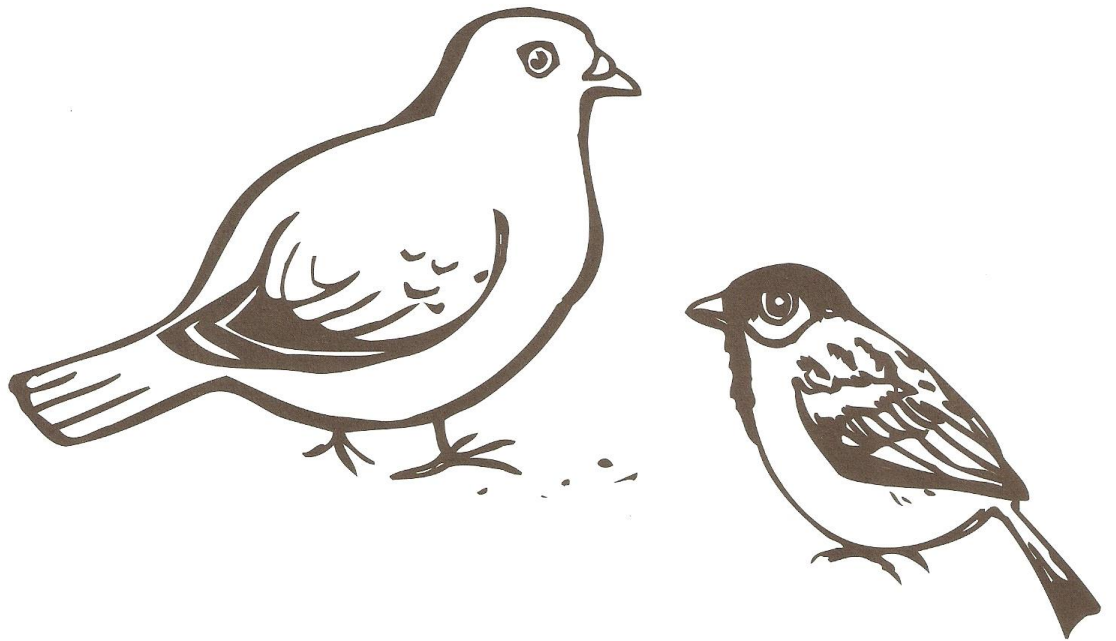

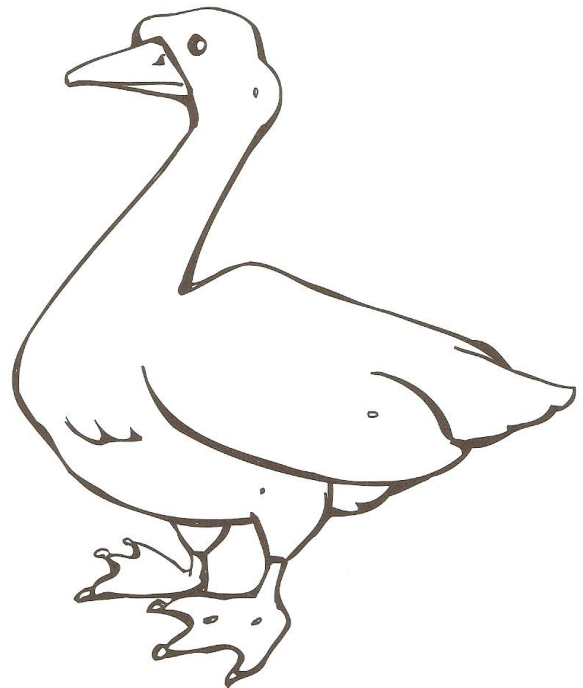
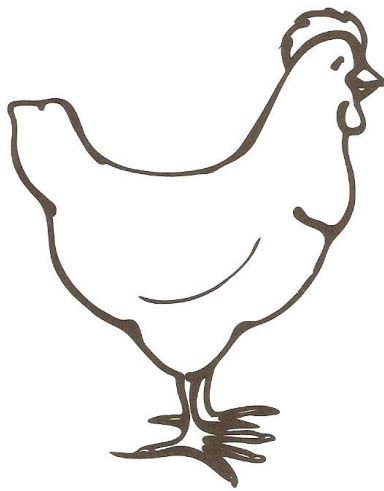
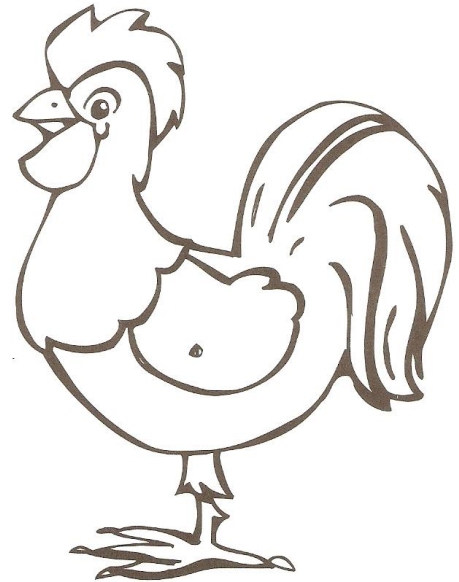
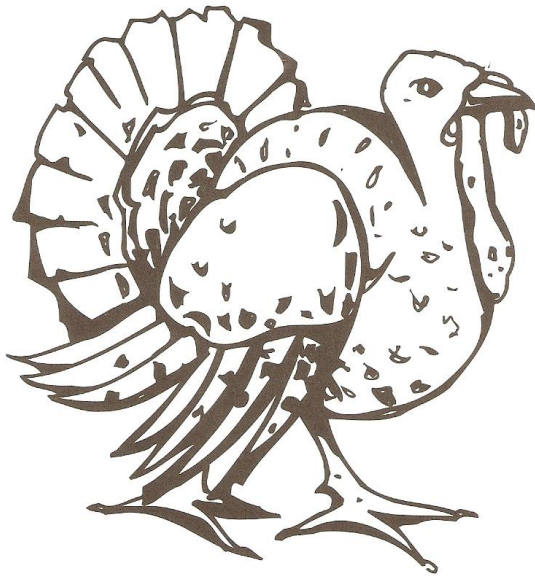

Lisa 6 Projekti õppetegevused

Lavastus „Väike tibuke“

Tegevus „Lindude nimed“

Tihase voolimine

Bee-Bot robotiga tegevus

Söögimajakese tegemine

Töölehel töötamine

Linnusöökla

